ekmek ve gül
7 Kasım 2026 Cumartesi I Sayı: 196

kasım bulutlarını güneşle sıvayan kadınlar 25 KASIM'a!

İÇİNDEKİLER

Güvende olmak ya da olmamak, işte bütün mesele bu.....3
Elif Turgut

DOSYA

Kadınları kuşatan karanlık: Saray oligarşisi

Saray oligarşisine fon kıyağı.....5
Derya Kaya

Bir dava dosyası bize ne anlatır?.....6
Av. Esmer Özer

Saray düzeninde örgütlenme.....7
Nuray Öztürk

Görmeyelim, duymayalım, konuşmayalım.....8
Gözde Tüzer Korkmaz

Aydınlık yarınlar için tek güvencemiz mücadelemiz.....9
Cemre Kavuker

Avrupa'da yayılan eylemler ve Trump hezimeti.10
Ela Ava

Kadınlar COP31'den mor yeşil kamucu dönüşüm bekleyebilir mi?.....11
Özlem Songül Abayoğlu

Halktan kaçırılan bütçeden kadınların alacakları var.....12

'Çeşme suyundan nasıl makine yağı geliyor?'....14

Bir ömür boyu katlanmak zorunda değiliz 14

Şiddet sadece evin içinde değil, iş yerlerinde de.15
Funda Bakış

Birbirimizin hikayesinde ortak mücadelemiz var.....15

'Rastlantısal yaşıyoruz'.....16
Neslihan Karyemez

Dayanışma elini uzatma sırası bende.....16

'20 Kasım'da Başak Gürkan için adalet talebimize ses ver'.....17
Elif Ayyıldız

'35 yıldır güvendiğim mahallemde artık korkuyorum'.....17

'Başak ve Aynur için adalet arayışımız sürüyor'.17
Hatice Boyraz

YTÜ Kadın Çalışmaları Topluluğu açılsın!.....18
Ayşe Önder

'Derneğimizi kurduk'.....18
Filiz Vural

Bir öğretmenin gözünden okulda açlık.....19

Antepli kadınlar bütçede ne istiyor?.....20

Magdalene çamaşırhaneleri.....21
Buse Vurdu

Zihnin yükü, bedenin sızısı: Fibromiyalji 22

KİTAP.....23

25 Kasım'a giderken ne izlemeli ne okumalı?...24

25 Kasım 1960'tan 2026'ya bitmeyen mücadele

Dominik'te Trujillo diktatörlüğünün iktidarda kaldığı süre, Maria Teresa'nın hayatından daha uzun bir süreydi; mücadelelerinde kararlı olan kız kardeşler bir kelebeğin yaşam süresi kadar olan hayatlarından vazgeçmemek uğruna katledilmişlerdi. Kendisine karşı en ufak bir muhalefete tahammülü olmayan Rafael Trujillo'nun yaptırdığı ilk katliam da değildi bu. Binlerce insanı elektrikli sandalyelerde öldürten, kendi halkını açlık ve safalete iterken ülke ekonomisinin yüzde 60'ına sahip olan diktatöre verilmesi gereken yanıtı, Maria Teresa, "Belki de bize en yakın şey ölüm; fakat bu beni korkutmuyor, haklı olan her şey için savaşmaya devam edeceğiz" diyerek vermişti.

Patria, "Çocuklarımızın bu zalim ve yoz sistemde yetiştirilmesine izin vermeyeceğiz, bunun için ne yapılması gerekiyorsa yapacağız. Ben kendi adıma her şeyi yapmaya hazırım, gerekirse hayatımı vermeye" derken bunu mücadelesine olan bağlılığıyla söylüyordu. Elbette ki yaşam hakkının kutsallığı bir diktatör için son derece önemsizdi, "Ülkenin en büyük sorunu kilise ve Mirabel Kardeşler'dir" dediğinde onların yaşam hakkını elinden alacağını gayet iyi biliyordu.

25 Kasım 1960'ta cezaevinde olan eşlerini ziyaret ettikten sonra yollarından alıkonulan, tecavüze uğrayan ve vahşice katledildikten sonra bir uçurumdan atılan Mirabel Kardeşler'in ölümüne trafik kazası süsü verilmişti. Yani bu katliam resmi kayıtlara trafik kazası olarak geçildi. Peki istenilen şeyde başarı sağlanmış mıydı? Tam tersine o uçurumun dibinden yükselen mücadele, tüm dünya kadınları tarafından örnek alındı; şiddetle mücadele ve dayanışma günü olarak ülkemizde ve tüm dünyada kadınları bir araya getirdi.

Dominik'te yaşayan herkesin, eşit ve adil bir biçimde yaşayabilmesi mücadelesi ile başlamıştı Mirabel Kardeşler'in mücadelesi. Mirabel Kardeşler'in anısını yaşatmak adına 25 Kasım, ölümlerinden yıllar sonra, 1981 yılında Kolombiya'nın Bogoto şehrinde gerçekleşen Latin Amerikalı ve Karayipli Kadınlar Kongresinde "Kadına Yönelik Şiddete Karşı Uluslararası Mücadele ve Dayanışma Günü" olarak ilan edildi.

Bugün, dünyanın dört bir yanında kadınların seslerini birlikte yükseltecekleri bir gün. Yoksulluğa, barınma hakkının gasbedilmesine, şiddete, savaşlara ve silahlanmaya ayrılan bütçelere, kamusal hizmetlerdeki kesintilere karşı; güvenli bir gelecek, insanca ve şiddetsiz bir yaşam talebiyle sokaklara çıkacakları bir gün. Kadınlar, bütün bu taleplerinin gerçekleşmesi için tek güvencelerinin kendi örgütlü mücadeleleri ve dayanışmaları olduğunu bir kez daha haykıracak. Haklarını gasbeden iktidarlara, yaşamlarını kuşatan eşitsizliklere ve şiddete karşı seslerini yükseltirken güçlerini de gösterecekler.

Mirabel Kardeşler'den bugüne değişmeyen bir gerçek var: Kadınların yaşam hakkını, özgürlüğünü ve eşitliğini hedef alan hiçbir baskı mücadeleyi sona erdiremedi. Aksine, her kuşak kadın kendi sözünü, kendi mücadelesini ve dayanışmasını büyüttü. 25 Kasım, yalnızca katledilen kadınları anma günü değil; onların yarım bırakılan mücadelesini sürdürme, şiddetin ve eşitsizliğin kaynağı olan düzene karşı birlikte mücadele etme günüdür. Çünkü kadınlar biliyor: Korkuya, yoksulluğa, şiddete ve güvencesizliğe mahkum olmadığımız bir gelecek, ancak mücadeleyle kurulabilir.

Kapak çizimi: Dilan Mine Uğurlu/Ekmek ve Gül | Sunu görseli: Canva Pro ile düzeltilmiştir

ekmek ve gül
posta@ekmekvegul.net

evrensel

Günlük **EVRENSEL** Gazetesi'nin ücretsiz özel ekidir.
Türü: Yaygın süreli
Bülten Basın Yayın Reklamcılık Tic. Ltd. Şti.
Adına Sahibi: Kürşat Yılmaz
Genel Yayın Yönetmeni: Hakkı Özdal
Sorumlu Yazışleri Müdürü: Andaç Aydın Arıduru

Yönetim Yeri: Adres: Gülbahar Mahallesi, Oya Sokak, Tümer Plaza No: 7, Kat: 4 Daire: 9 34394 Şişli/İSTANBUL
Tel: (0212) 909 48 01
Faks: (0212) 654 15 04

Dağıtım: Turkuvaz Dağıtım AŞ **İstanbul Baskı:** Arslan Güneydoğu Gazetecilik, Matbaacılık ve Kağıtçılık A.Ş. Osmangazi Mah. 3143 Sk. No:6/2 Esenyurt/İstanbul **Adana Baskı:** Arslan Güneydoğu Gazetecilik, Matbaacılık ve Kağıtçılık A.Ş. Yeni Doğan Mh. 2108 Sk. No: 18/A Yüreğir/ADANA **Ankara Baskı:** Arslan Güneydoğu Gazetecilik, Matbaacılık ve Kağıtçılık A.Ş. Saray Osmangazi Mh. Sütçü İmam Sk. 2108 Sk. No: 33 Pursaklar/ANKARA **İzmir Baskı:** Arslan Güneydoğu Gazetecilik,Matbaacılık ve Kağıtçılık A.Ş. Metal İşleri San. Sit. 2. Cadde No.93 Kısıkköy, Menderes/İzmir **Trabzon Baskı:** Arslan Güneydoğu Gazetecilik Matbacılık ve Kağıtçılık AŞ Araklı Yolgören Mah. Dedekorkut Cad. No: 55 dd Araklı/Trabzon

Fotoğraf: Özgün Ekim Baran Türker

Güvende olmak ya da olmamak, işte bütün mesele bu

Elif Turgut

Güven hissine dair çok şey yazabiliriz, hatta pek çok farklı anlam ifade edebilir pek çok insan için. Bir yanındakine güvenmek, güvende hissetmek, geleceğine dair güven duymak, sırtını yaslayabilmek… İnsanın bulunduğu yere ait hissetmesi, istediği bir eylemi gerçekleştirebilmesi, rahat davranabilmesi, kaygısının azalması, güçlü hissedebilmesi için en temel hislerden biri olduğunu söylemek lazım. Ancak her açıdan güven kıtlığı yaşadığımız bir dönem geçiriyoruz maalesef. Bu yüzden bu güven kıtlığını yaratanlar "çocuklar/aile/mahalle güvende" gibi ifadelerle olmayan bir gerçeklikten bahsedip duruyorlar, sanki çok duyarsak inanırmışız gibi…

Yarınımızdan emin değiliz, gelecek güvencesinden çok uzağız. Yarın işten çıkarılma korkusu, bugün daha kötü şartlarda, daha çok şiddet altında çalıştırılmanın sopası olarak sırtımızda. Gençler hatta çocuklar geleceğinden emin değil, geleceğini kurtarma kaygısı "zenginlik ve güç" vadeden çetelerin eline itiyor, kumara itiyor, intihara sürüklüyor, şiddete ve istismara daha açık hale getiriyor.

Bir yanımızdakinden emin değiliz, aynı sorunların altında birlikte ezildiğimiz yanımızdaki kişiye güven duymuyoruz ya da duyamıyoruz. "Ondan bir şey olmaz", "Arkamda durur mu?", "O anlamaz" diyoruz. Aslında bunu derken harekete geçmek konusunda kendimize de güvenmiyoruz.

Sokakta güvenle yürüyemiyoruz, toplu taşımayı güvenle kullanamıyoruz, evde güvenle bulunamıyoruz; birlikte yaşadığımız insanların sınırlarına uygun yaşamayınca, isteklerini yerine getirmeyince şiddet riskiyle karşı karşıya kalıyoruz.

Başımıza bir şey geldiğinde, hakkımız çiğnendiğinde devletin bizi koruyacağına, hakkımızı koruyacağına da güvenemiyoruz. Şiddete uğrayıp başvurduğunda karakol kapısından geri çevriliyorsun, korkarak yardım istediğini belli eden el işareti yaptığında bizzat polis tarafından şiddetinden korktuğun kişiye ifşa ediliyorsun, elinde koruma kararları ile katlediliyorsun…

Hava gibi, su gibi ihtiyaç duyuyoruz oysa güvenebilmeye; kendimize, etrafımıza, geleceğimize, yarınımıza, kamusal hizmetlere… Ama bu güvensizlik hiçbirimizde kendiliğinden gerçekleşmiyor. Mecbur bırakıldığımız günlük yaşamımız, hayat koşulları, ekonomik koşullar, "tasarruf tedbirleri" adı altında minik minik elimizden alınırken; yalnız bırakılma, kendi kendine çözüm bulmaya itilme, etrafına güvensizlikle çözümsüz bırakılma içimizde büyüdükçe büyüyor.

Dergimizin dosyası bu güven kıtlığının adım adım nasıl ve neden yaratıldığını, saray oligarşisinin ve sermayenin vazgeçilmezinin emekçilerin güvensizlik hissine nasıl mecbur olduğunu, tüm araçlarını biz daha da güvensiz hissedelim diye nasıl kullanıldığını anlatıyor.

'Güven, yalnızca birilerinin bize sağlayacağı bir his değil; haklarımızı birlikte savunabildiğimiz, sözümüzün karşılık bulduğu, birbirimizin arkasında durabildiğimiz koşullarda yeniden kurabileceğimiz bir ilişki.'

Taleplerimiz gerçekleşmeden güvende hissetmemiz mümkün mü?

Bir örnek ile devam edelim.

İstanbul'un en köklü üniversite hastanelerinden birindeyiz. 8-9 aydır kadın çalışanları personel tuvaletinde bir erkek çalışanın kayda aldığı ortaya çıktı. Bu, hastanede hem öğrenciler hem çalışanlarda ciddi bir öfke ve kaygıya dönüştü. İnşaat halinde olan hastanede personel için geçici çözümler, kadın personelin mahremiyet ve güvenliğini gözetmeden planlanmış. Konuştuğumuz sağlık emekçisi kadınlar, farklı birimlerde uzun süredir devam eden tuvalet ve soyunma odası sorunlarının, tüm emekçilerin mahremiyetini, güvenliğini doğrudan etkilediğini dile getirdi. Sağlık ve Sosyal Hizmet Emekçileri Sendikası güvenli çalışma ortamı talebiyle Çapa'da bir basın açıklaması yapma kararı aldı. Sendika şube yöneticilerine ve iş yeri temsilcilerine yüzlerce kişi mesajla olumlu dönüş yaptı. Basın açıklamasına katılan sağlık emekçilerinin bazıları sayının azlığından yakındı.

Beklenti ile gerçeklik arasındaki makası ise Çapa yönetimine yakın isimlerin ve kimi hocaların "kurum itibarını sarsmayalım" tehditleri ve "zaten fail yakalandı, adli süreç ilerliyor" diyerek şiddeti münferitleştirme çabaları açtı. Yönetimin sorumluluğu üzerinden atma çabasına karşın sendika çağrısı ile yapılan açıklamada, "Hastanenin birimlerindeki tuvalet ve soyunma odaları sorunu tespit edilmeli, kalıcı ve uygun fiziki koşullar sağlanmalı; taciz ve şiddet bildirimlerinin üzerinin örtülmesine izin verilmemeli, başvuran çalışanların korunacağı, gizliliğinin gözetileceği ve misillemeye maruz bırakılmayacakları güvenilir mekanizmalar oluşturulmalı; sorunlar çalışanlarla birlikte tespit edilmeli ve çözüme kavuşturulmalı" gibi talepler yer aldı. Bu talepler hayata geçirilmeden sağlık emekçisi kadınların kendini güvende hissetmesi, yönetim tehdidi altındayken talebini rahatlıkla dile getirmeye güvenebilmesi mümkün mü? Ama hayata geçirilmesi için yan yana gelirken birbirine güvenmek, diğer kapıları açmanın tek anahtarı.

Kamu kurumlarına uygulanan tasarruf tedbirlerinde göz dikilen hep emekçilerin ihtiyaçları ve hakları oluyor. Çapa'daki eylemde İstanbul Tabip Odası Yönetim Kurulu Üyesi Benan Koyuncu'nun dediği gibi; "İktidar hep büyük hastaneler yapmakla övünüyor, şehir hastaneleri yapılıyor ama sağlık çalışanlarının yaşam alanları git gide küçülüyor." Tasarruf tedbirlerinin kamuya bildirilmesinin ardından gözün kamu iş yerlerindeki kreşlere ve kamu emekçilerinin servis hakkına dikilmesi de bunun başka bir örneği.

Tüm bunlar nelere göre planlanıyor? Bütçeye. Bütçenin kime, neye nasıl ayrılacağına göre. Emekçi halkın ihtiyaçlarına göre mi bütçe hesaplanacak, dağıtılacak yoksa zaten zengin olanların bu zenginliği sürdürme ihtiyacına göre mi? Emekçi halkın güçlü müdahalesi olmazsa ikincisi maalesef.

Bütçe tartışması şiddetsiz bir yaşam talebinden ayrı düşünülemez

Bu ay Meclis takvimi yoğun; 2027 yılında bütçe nasıl bölüştürülecek, nasıl ayrılacak bu tartışılıyor. Çocuklara bir öğün ücretsiz yemek verilecek mi? Kadınları şiddetten koruyacak mekanizmalar güçlendirilecek mi? Güvenceli istihdam olanakları artırılacak mı? Gençler için daha çok yurt inşa edilecek mi? HPV aşısı ücretsiz olacak mı? İş yerlerinde işçi haklarının gaspına ve kötü çalışma koşullarına karşı devlet denetimlerini artıracak, müdahale edecek mi? İş cinayetleri önlenecek mi? Sokak aydınlatmaları tasarruf tedbiri adı altında kısılacak mı bu yıl da? Sendikalaşma hakkı patron ve devlet eliyle gasbedilmeye devam edecek mi? Çocuklar için olmadığı söylenen para, silahlanmaya daha mı çok aktarılacak? Kamusal bakım hizmetleri güçlendirilecek mi? Huzurevi sayıları artacak mı? Sor sor bitmez. Tümü ve daha fazlasının yanıtı işte bu bütçe teklifi görüşmelerinde yanıt bulacak. Bütçe, iktidarın neyi öncelik gördüğünü, kimin ihtiyaçlarını gözettiğini, kimin yaşamını korumaya değer bulduğunu gösteriyor. Bir çocuğun okula aç gitmemesi, bir kadının şiddet gördüğü evden ayrılabilmesi, bir emekçinin iş yerinde sağlığını ve güvenliğini koruyabilmesi, bir gencin geleceğini kurabilmesi bütçeden bağımsız meseleler değil.

Tam da bu nedenle bütçe tartışması, 25 Kasım Kadına Yönelik Şiddetle Uluslararası Mücadele Günü'ne giderken kadınların şiddetsiz bir yaşam mücadelesinden ayrı düşünülemez. Kadınların başvurabilecekleri, gerçekten işleyen ve erişilebilir mekanizmalara; ekonomik bağımsızlıklarını sağlayabilecekleri güvenceli işlere, çocukları için kamusal bakım hizmetlerine; şiddet gördüklerinde ayrılabilecekleri güvenli barınma olanaklarına ihtiyaçları var. Bunların hiçbiri kendiliğinden var olmuyor. Bütçe ayrılmadığında, kurumlar güçlendirilmediğinde, kamusal sorumluluklar yerine getirilmediğinde kadınlar şiddet karşısında daha da yalnız ve güvencesiz bırakılıyor. Bütçede silahlanmaya ayrılan devasa pay da doğrudan kadınları riske atıyor. Hatta bu da sahte "güvenlik" örtülerinden biri, savaş sanayiye ne kadar bütçe o kadar güvenlik getirirmiş gibi...

Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı bütçesine baktığımızda da bir kadının güçlenmesi için bir günde ayrılan bedelin sadece 70 kuruş olduğunu görüyoruz. Hatta "kadının güçlenmesi" adı altında kadınları esnek çalışmaya yönlendirme bulunuyor. Yani kadını daha güçsüz, daha bağımlı kılacak bir istihdam biçimine yönlendiriyorlar.

Birbirimize yaslanarak değiştireceğiz

Evet güvende, güven içinde değiliz. Birbirimize güvenemediğimiz, yan yana gelmekten çekindiğimiz, sesimizi çıkardığımızda yalnız kalacağımızı düşündüğümüz koşullar değiştirilebilir. Çapa'da sağlık emekçisi kadınların taleplerini birlikte dile getirmesi, iş yerlerinde güvenli çalışma koşulları için yan yana gelinmesi, bütçenin emekçilerin ve kadınların ihtiyaçlarına göre hazırlanması için yürütülen mücadeleler bunun bir parçası. Çünkü güven, yalnızca birilerinin bize sağlayacağı bir his değil; haklarımızı birlikte savunabildiğimiz, sözümüzün karşılık bulduğu, birbirimizin arkasında durabildiğimiz koşullarda yeniden kurabileceğimiz bir ilişki.

İhtiyacımız olan, bize sürekli güvende olduğumuzun söylenmesi değil; gerçekten güvende yaşayabileceğimiz koşulların yaratılması. Bunun için de güvencesizliğin, yoksulluğun, şiddetin ve yalnızlaştırmanın karşısında birbirimize yaslanabileceğimiz, birlikte değiştirebileceğimize güvenebileceğimiz bir mücadeleye ihtiyacımız var.

Fotoğraf: Ekmek ve Gül

Fotoğraf: Büşra Aymergen

Kadınları kuşatan karanlık: Saray oligarşisi

Fotoğraf: Wikimedia Commons-CC BY-SA 4.0

SUNU

Saray oligarşisinin sermayeye hizmet eden politikaları, fabrikalardan adliye koridorlarına, bütçe tercihlerinden sansür çarkına kadar kadınların, emekçilerin yaşamını doğrudan kuşatıyor. Kadınların, çocukların ekmeğini küçültenler ile Saray arasındaki organik bağlar her gün daha görünür hâle geliyor. Dergimizin bu sayısı; grev kırıcılığına, tacize ve cezasızlığa direnen kadın işçilerin karşısındaki fon vurgunculartının gerçekliğini ortaya seriyor.

Saray oligarşisine fon kıyağı, kadınlara kesintisiz yoksulluk

Derya Kaya

Fotoğraf: DHA

Bir süredir gündemimizde bir yanda borsa fonları üzerinden servetine servet katanlar, diğer yanda emekli maaşını yatırıp fon getirileriyle borçlarını ödemeye çalışan ya da az biraz birikimini değerlendirip ev alma hayali olan ama parası buharlaşan yüz binler var.

Yaşananlar, Saray rejiminden bağımsız bir mekanizma gibi gösterilmeye çalışılsa da aslında kamu kaynaklarının denetim dışı, hesap verilmeyen ilişkiler ağı içerisinde dağıtılmasının, iktidar çevresindeki güç ilişkilerini besleyen bu düzenin parçası. Saray oligarşisinin atadığı, ekonomiyi ve kamuyu yönetenlerin, görevi bu işleri denetlemek olanların fon soygunu gündemi içinde konuşulması bunu açık ediyor. Mesela yakından tanıdığımız AKP eski Genel Başkan Yardımcısı eski Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanı Fatma Betül Sayan Kaya neredeyse Bakanlığın kadınlara ayırdığı bütçe kadar bir servet kazanmış. Bir asgari ücretlinin 6 bin yılda kazanacağı ama Bakan'ın sadece birkaç ayda bu soygun düzeniyle kazandığı, kamuoyuna yansıyınca iade etmek zorunda kaldığı milyarlar, acaba kaç yüz bin çocuğun bir öğün yemeği, şiddetle ve ölümle yüz yüze kalan kadınlar için kaç sığınma evi eder?

Kadınların yoksulluğu pahasına zenginleşen kim?

Kurumlara uzanan bu ilişkiler ağı, halkın yoksulluğu, kadınların güvencesizliği pahasına işlemeye devam eden Saray oligarşisi çevresinde şekillenen bu güç ilişkileri, fonların, teşviklerin, kamu kaynaklarının kimlerin çıkarına dağıtıldığını sorgulamayı zorunlu kılıyor. Bu, doğrudan Saray oligarşisinin tercih ve öncelikleriyle ilişkili. Çünkü birilerinin zenginleşmesi, milyonlarca kadının yoksullaşması, güvencesizliği, bakım emeği yükünün artması demek.

Verilmeyen bir öğün ücretsiz yemek, açılmayan sığınma evleri, tıbbi malzemesi bulunmayan hastaneler, inşa edilemeyen güvenli ve nitelikli eğitim kurumları ve kreşler, hepsi saray rejiminin kamu kaynaklarını kullanırken neyi önceleyeceğinin açık sonucu olarak ortaya çıkıyor.

Kadınların yaşam hakkı sarayın önceliği değil

Bugüne kadar tecrübelerimiz gösterdi ki Saray rejiminin kamusal kaynakları aktardığı önceliklerle biz işçi ve emekçi kadınların en asgari yaşamsal öncelikleri birbirine hiç benzemiyor. Benzemediğini her gün kadınlar hayatlarıyla tecrübe ediyor. Son beş yılda bin 617 kadın erkekler tarafından öldürüldü, bin 266 kadının ölümü de şüpheli. 2022 yılında kadın konukevi sayısını 2025 yılında 112'den 169'a çıkarmayı hedefleyen Bakanlık, bu sözünü bile tutamamış. Demek ki Saray iktidarının öncelikleri arasında kadınların yaşam hakkı yok.

Emek sömürüsüne kelime oyunlarıyla yeni kılıflar

Saray rejimi her fırsatta kadın istihdamını artırmakla övünüyor ama aslında gerçek, sayılardan çok öte. Kadınların hâlen yüzde 63,8'i iş gücüne dâhil değil, kadınlar erkeklerin yarısından daha az istihdamda. Genç kadınlarda geniş tanımlı işsizlik yüzde 49'u geçmiş durumda. Kadınlara "lütuf"muş gibi sunduğu ve reklamını yaptığı "istihdam" balonunun arkasındaki gerçek ise yarı zamanlı, düşük ücretli, örgütsüz, güvencesiz çalışma biçimleri. Örneğin okullar, hastaneler gibi kamu kurumlarında güvenceli istihdam biçimleriyle çalıştırmak yerine kelime oyunlarıyla "annelik" diyor, "ev" diyor, "iş" diyor, "uyum" diyor. Emek sömürüsüne "masum" kılıflar giydiriyor. Kadınların evde görünmeyen ve değersizleştirilen emeği yetmiyormuş gibi kamunun iş yükü de ucuz emek sömürüsüyle kadınların üzeri yıkılıyor.

Kamusal kaynakların güvenceli istihdam olanaklarına, kreşlere, kamusal bakım hizmetlerine, sosyal haklara aktarılmayışı; kadınları güvencesizliğe, yoksulluğa, çalışma yaşamının dışına iten eşitsizliği yeniden üretiyor. Türkiye'de şu an aktif olarak hizmet veren kamu kreşi sayısının sadece 349 olması, yapılmayan her kreşin, getirilen kısıtlamaların Saray rejiminin bakım yükünü kadınlara yıktığının göstergesi. Her seçim dönemi verdiği "çocuk bakım hizmetlerini yaygınlaştırma" vaadi ise aslında sistemin bakım emeği yükü üzerine yaşadığı çelişkiden ibaret. Vaat, kadınlara değil aslında sermayeye. Çünkü, sistemin çıkarları ve ihtiyaçları, ucuz emeğe ihtiyaç duyduğu dönemlerde duyuyoruz bu vaadi daha çok. Zaten başı sıkıştığında ilk vazgeçtiği de bu oluyor.

Seçim nedeniyle kadınların bir öğün ücretsiz yemek talebine kulak vermek zorunda kalan Saray iktidarı, bunun kamuya maliyetine bile sadece dört ay dayanabildi; seçim bitti, sözlerini unuttu. Seçimlerde kesenin ağzını açıp kadınların mücadele taleplerini bol keseden vaat olarak sunan, her fırsatta dünyanın en "güçlü" ülkelerinden olmakla övünen Saray rejimi, kamu okullarına suyu, sabunu, yemeği sağlayacak bütçe nerde denilince birden kaynakların "sınırlı" olduğunu hatırlayıverdi.

Yük ücretliye, şirketlerin vergi artışı enflasyonun gerisinde

Saray rejimi söz konusu kadınlar ve çocuklar olunca "kaynak sınırlı" diyor ama sermayeye her yıl destek yağdırıyor. 2025'te 561 milyar, 2026'da 713 milyar olan patronlara ve şirketlere verdiği desteği, 2027 yılında 1 trilyon 9 milyara çıkarmayı konuşuyor. 2023-2025 arasında gerçekleşen yüzde 89'luk enflasyonun yükünü kim sırtladı dersiniz? Kamu kaynaklarını dağıtırken sermayeyi önceleyen Saray rejimi, tabii ki kaynakları toplarken bu kez önce işçi ve emekçileri seçiyor. Ücretlilerden kesilen gelir vergisi aynı aralıkta yüzde 311 artarken şirketlerden alınan kurum vergisi sadece yüzde 55 arttı. Şirketlerin vergi artışı enflasyonun bile gerisinde.

Bir avuç sermaye grubuna, ayrıcalıklı şirketlere, iktidar çevrelerine aktarılan her kaynak, aslında kadınların kreş, sığınma evi,okullarda bir öğün ücretsiz yemek gibi talepleri ya da eşit yaşam hakkı için kullanılmayan kamusal kaynaklar olduğu bir gerçek. Bütçeye "kadının güçlendirilmesi" yazınca kadınların hayatlarına değecek politikalar üretildiği anlamına gelmediğinin de gerçek olması gibi.

Çünkü yoksulluk da şiddet de güvencesizlik de olduğu yerde duruyor, hatta her geçen gün derinleşiyor. Mücadele etmemiz ve değiştirmemiz gereken; saray ve etrafında şekillenen bu güç ilişkileridir.

Bir dava dosyası bize ne anlatır?

Avukat Esmer Özer

Aslansoy Tekstil'de patronun cinsel tacizine maruz kalan kadın işçi, kurulan cezasızlık barikatını yıktı. BİRTEK-SEN raporları her 3 kadından birinin tacize uğradığını belgelerken, dava tüm işçi kadınların mücadelesine dönüştü.

Aslansoy Tekstil Pamuk Fabrikasında bir kadın işçi, fabrikanın patronu Ahmet Aslansoy tarafından cinsel tacize ve cinsel saldırıya maruz kaldı. Aynı patron tarafından cinsel tacize maruz kalan ilk kadın değildi. Ama bu işçi kadının cesareti belki de Ahmet Aslansoy tarafından başka bir kadının daha taciz edilmesinin önüne geçti.

Cesaret konusuna geleceğiz ama önce sanığı tanıyalım. Sitelerindeki kurumsal açıklamaya göre 1970 yılında ismini verdiği fabrikayı kuran patron, bu fabrikada küresel standartlara uygun günlük 150 tona varan pamuk ve polyester iplik üretiyor. Üretilen bu iplikler aynı zamanda uluslararası pazara satılıyor. Gaziantep 2. OSB ve 5. OSB'de olmak üzere iki ayrı fabrikası ve inşaat sektöründe yatırımları bulunuyor. Bunlar sadece servetinin kamuya açık kaynaklardan görülebilecek kısmı.

Fabrikanın adı aratılınca eski tarihli bir haber çıkıyor karşımıza 2022 yılından: "Ahmet Aslansoy Tekstil'de İşçi Kıyımı: Bütün İşçiler Tazminatsız Şekilde İşten Çıkarıldı". İşçilerin insanca yaşayacak ücret talebine verdiği cevapla; "mükemmellik" vadettiği ürünlerin üretiminde işçilerin emeğiyle servetine servet kattığı, farklı alanlara yatırım yaptığı görülüyor. Dahası var. Patron Ahmet Aslansoy, Gaziantep AKP Milletvekili Derya Bakbak'ın babası. Bakbak, milletvekilliğinde üçüncü döneminde. Bakbak'ın eşinin fabrikasında daha önce iki işçi iş cinayetinde hayatını kaybetmişti. Elbette bir gün bile gözaltına alınmadılar.

Ancak o sırada işçinin kopan iki kolunun hesabını sorduğu için, "patronlar bir gün bile gözaltına alınmadı" dediği için BİRTEK-SEN Genel Başkanı 2 ay tutuklu kaldı. İşçilerin hak arama mücadelesinin önüne valilik yasakları, kolluk müdahaleleri getirildi. Hakkını aradığı için işçiler işten atıldı. Devlet, hesap sormadı. Antep OSB'sinde semirmiş, iktidarla yakın ilişkisi açıkça ortada olan bu patronun ve ailesinin mali büyümesi de sermayeye çok yönlü hizmette kusur tanımayan iktidar cephesinin politikalarıyla örtüşüyor. Sırtını dayadığı ve tam da bağrından yükseldiği sınıfın gereklerini yapan iktidar cephesi; bir yandan çeşitli programlarla, teşviklerle, vergi indirimleriyle Aslansoy gibi patronların servetini büyütmesini sağlarken diğer yandan işçi kadınlar güvencesizliğe ve şiddete terk ediliyor.

İş yerlerinde her üç kadından biri tacize maruz kalıyor

Peki, bütün bunların Antep'te bir fabrikada çaycı olarak çalışan bir kadın işçinin patron tarafından maruz kaldığı cinsel suçlarla nasıl bir bağlantısı var? Türkiye'de iş yerlerinde çalışan her üç kadından en az biri cinsel tacize maruz kalıyor.

Birleşik Tekstil Dokuma ve Deri İşçileri Sendikasının (BİRTEK-SEN) "Tekstil Sektöründe Kadın Emeği ve Sendikal Algı" başlıklı raporunda kadın işçilerin en az yüzde 40'ının tacize maruz kaldığı ve bunların ancak yüzde 45'inin herhangi bir şikâyet mekanizmasına başvurduğu görülmektedir. Mekanizmadan kastımız yalnızca yargı yolu değil; iş yerindeki başvuru usulleri, sendikaya başvurma vb. de olabilir. Başvurulan mekanizmalardan ne kadar sonuç alındığını ise tahmin edebiliyoruz.

Hatırlayalım, bu vaka kamuoyuna yansımadan önce yaklaşık bir yıllık sürede soruşturma dosyasında bir ilerleme olmamış, iddianame düzenlenmemişti. Evrensel'de çıkan haber ile bir günde iddianame düzenlenmiş ve dava açılmıştı. Kadın işçi, çalıştığı sırada maruz kaldığı cinsel tacizi dile getirdiğinde «O herkese böyle yaptı, boş ver" denilerek patronun eylemleri normalleştirilmiş, "Yaşlıdır" denilerek iş yerinde işlenen cinsel suç meşrulaştırılmıştı.

Örülen faili "aklama" ağı

Kadın işçinin maruz kaldığı cinsel suçları ispat etmek amacıyla aldığı ses kayıtları kriminal incelemesinden geçmiş, ses kayıtlarının yüksek oranda sanıkla benzerlik gösterdiği ortaya çıkmış olmasına rağmen dava ancak bir yıl kadar sürede açılabilmişti. Süreçte kadın işçi ve vekili "ticari itibarı zedeleme" gerekçesiyle şirket adına yapılan şikâyet sonucu ifadeye çağrıldı. Yine patronun şikâyetiyle mağdur kadın, ses kaydı aldığı için ifadeye çağrıldı. Suçlu olan müşteki ve onunla dayanışma gösterenlermiş gibi her duruşmada kolluk adliyeye yığıldı, sanığın dinlendiği duruşmada sanık polisin açtığı "güvenlik koridoru" ile duruşma salonuna girdi. Dava boyunca aşamalarda sanık tarafı ve yer yer mahkeme, mağdurun mağdur olmasını yargılar hâle geldi. Bu tür dosyalarda yaygın olarak görülen mağdur suçlayıcı tavır, sanık müdafilerinin savunma sınırını aşan beyanlarında da görüldü. Çalışmak zorunda olan, işsiz kalmaktan korkan, duyulsa belki en yakınları tarafından ayıplanma riskiyle karşı karşıya olan kadın işçinin karşısında, cinsel suçların faili olan patron aklanmak istendi.

Cezasızlık sadece yargılama makamlarının vereceği karar ile açıklanamaz. Dava, bu tür suçların ortadan kaldırılmasının sadece bir aşamasıdır. En başında bu suçların yaygınlığından, mağdurların şikâyet mekanizmalarına erişim imkânından, bu mekanizmaların etkin işletilmesinden, toplumsal algıdan, kolluk ve yargılama makamlarının tutum ve davranışlarından ve nihayetinde yargılama sonucu çıkacak karardan doğru bir bütün hâlinde cezasızlık meselesini değerlendirmek gerekir. Bu nedenle yukarıda saydığımız şeyler ve daha sayamadığımız birçok şey ile bu dava dosyası birbiriyle doğrudan ilgili.

Cesareti bulaştıralım

Ancak tüm bunlara rağmen örgütlü mücadeleyle, dayanışmayla, sağlam mücadele alanları kurarak cesareti örebilir ve bu düzeni değiştirebiliriz. Karşı sınıfın refleksi bu yüzden en önce örgütlü alanlarımıza saldırmak oluyor.

Uzun sözün kısası Ahmet Aslansoy boşlukta süzülen bir patron tanesi değil. Cezasızlık ve sömürü düzeneği üzerinden inşa edilen bir sistemin parçası. Bu sebeple bu dosyada adaletin sağlanması kendinden çok öte bir anlam taşıyor. Elbette tekil olarak da adalet bir ihtiyaç ama kadın işçiler açısından taşıdığı anlam, binlerce kadın işçide yaratacağı adalet duygusu; örgütlü mücadelenin ve dayanışmanın güçlendirdiği yerden büyüyecek bir direniş hattının sembollerinden biri olması bakımından önemli.

Fotoğraf: Ekmek ve Gül

Saray düzeninde örgütlenme

Temel Conta, Digel ve Smart Solar örnekleri

Nuray Öztürk

Fotoğraf: Ekmek ve Gül

Temel Conta, Digel ve Smart Solar deneyimleri, kadın işçilerin yalnızca patronla değil; sermaye teşvikleri, grev kırıcılığı ve işveren yanlısı yargıyla örülen Saray düzeniyle mücadele ettiğini, direnişin en önünde yer aldığını belgeliyor.

Kadın işçilerin işyerinde maruz kaldıkları şiddet ve sömürüye karşı örgütlenme mücadelesi, bugün çalışma yaşamındaki saldırıların niteliğini anlamak açısından önemli örnekler sunuyor. Saray oligarşisinin sermaye yanlısı politikaları, bu saldırıların üzerinde yükseldiği zemini oluşturuyor. Ve bu zeminin dört ayağı var; sermayeye teşvikler, esnek, güvencesiz, düşük ücretlerle çalışma, hukukun işveren lehine işlemesi ve örgütlenme çabasının bastırılması. Kadın işçiler açısından bu tablo, kadın emeğinin ucuz ve güvencesiz kullanılmasıyla işyerindeki ve evdeki şiddetin iç içe geçmesi anlamına geliyor. Ve kadınların bakım yükünü aile içinde üstlenmesi, işsizlik ve gelir kaybı tehdidi karşısında pazarlık güçlerini zayıflatıyor.

Sermayenin işçilerin örgütlenmesine karşı başvurduğu işten çıkarma, tehdit, sendikal yetkiye itiraz, grev kırıcılığı ve baskı yöntemleri yeni değil. Ancak bugün dikkat çekici olan, bu yöntemlerin örgütlenmenin farklı aşamalarını hedef alacak biçimde bir arada ve dizginsizce kullanılması. Temel Conta, Digel Tekstil ve Smart Solar'da yaşananlar, öne çıkan yönleriyle bu saldırıların günümüzde aldığı biçimi ve kadın işçiler açısından ne anlama geldiğini göstermesi bakımından önemli.

Temel Conta: Grev hakkı hedefte

İzmir›deki Temel Conta'da kadın işçilerin maruz kaldığı şiddet doğrudan çalışma düzeninin parçasıydı. Hamile kalmamaları yönündeki baskılar, doktor kontrollerinin engellenmesi, kimyasallara maruz kalma, düşük ücret ve tuvalet kullanımının denetlenmesi kadınların bedenlerini ve sağlıklarını üretimin gereklerine tabi kılıyordu. İşçiler bu koşullara karşı Petrol-İş'te örgütlenerek greve çıktı.

Grev sırasında yeni işçi alınması, üretimin başka işyerlerine kaydırılması ve makinelerin taşınmasıyla grev kırıcılığı yapıldı. Bakanlık müfettişleri ve mahkeme hukuka aykırılık tespit etmesine rağmen uygulamalar durdurulmadı. İşçiler kolluk müdahaleleri, gözaltılar ve evlerine uzanan soruşturmalarla karşılaştı. Gürültü kirliliği gibi bir sebeple işçiler gözaltına alınırken anayasal hakları açıktan çiğneyen patron ifadeye bile çağrılmadı. 595 günün ardından grev sona erdi; fakat baskı bitmedi.

Grev sözcüsü Sinem Kaya, grev sürecinde yaşananları kamuoyuyla paylaştığı açıklamalar nedeniyle "ticari itibarın zedelenmesi" ve "şirket bilgilerinin paylaşılması" gerekçeleriyle gözaltına alınıp ifade verdi. Grev, fabrikanın üretim yapmaması, dolayısıyla siparişlerinin ve ticari ilişkilerinin etkilenmesi demek. Grevin gücü de buradan kaynaklanıyor. Grev sona erdikten sonra buna dair yapılan açıklamalar dayanak yapılarak dava açılması ise kişisel bir husumet gibi görünse de; esasında mücadelenin ekonomik etkisinin yanı sıra toplumsal etkisinin de bastırılmak istendiğini gösteriyor. Böylece işçilerin yalnızca üretimi durdurma gücü değil, kazansın kazanmasın mücadele deneyimi de hedef alınıyor.

Digel: Şiddet, emeğin denetimi ve işten atma

Alman sermayeli Digel Tekstil'de ise çalışanların yaklaşık yüzde 85'i kadın. Ocak 2025'te ücret artışına itiraz ederek TEKSİF'te örgütlenen işçilerden 15'i işten çıkarıldı. Patronun sendikal yetkiye itirazı sonuçsuz kaldı; işçiler işe iade ve tazminat davalarında kazanımlar elde etti. Ancak mahkeme kararları işe dönüşü sağlamadı. 600 günü aşan direniş sürerken sıfır zam dayatması, küçülme ve yeni işten çıkarma tehditleri devam ediyor.

Digel'i farklı kılan, kadın işçilere yönelik şiddetin örgütlenme sürecinde bütün açıklığıyla ortaya çıkmasıydı. TEKSİF Kadın Komisyonunun raporunda hamile kalmama talimatları, ultrason ve röntgen sonuçlarının istenmesi, cinsel taciz, regl üzerinden aşağılama, tuvalet kısıtlamaları ve işe alımda ayrımcılık yer aldı. Kadınlar bu düzene karşı kolektif irade geliştirdiğinde işten çıkarmalarla karşılaştı.

Smart Solar: Sendikal iradeye müdahale

Aliağa'daki Smart Solar'da ise işçiler zaten sendikalıydı. Ancak TES-İŞ›in imzaladığı toplu sözleşmedeki enflasyon farklarının ödenmemesi ve sendikanın tutumu nedeniyle topluca istifa ederek daha mücadeleci olduğuna inandıkları Enerji-Sen'e yöneldiler. İşçilerin seçtiği temsilcinin görevden alınması ve temsilci belirleme süreçlerine müdahale edilmesi üzerine Eylül 2026›da üretimi durdurarak fabrikayı 96 saat terk etmediler. Sonuçta 85 işçi işten çıkarıldı; bunların 32›si kadın ve direnişin de bel kemiği.

Smart Solar'da yaşananlar, sermayenin sendikal örgütlenmeye müdahalesinin yalnızca sendikalaşmayı engellemekle sınırlı olmadığını gösteriyor. İşçiler zaten sendikalı oldukları halde, mevcut sendikanın haklarını savunmadığını düşünerek başka bir sendikada örgütlenmeye yöneldiklerinde baskıyla karşılaştılar. İşçilerin seçtiği temsilcinin görevden alınması, temsilci belirleme sürecine insan kaynaklarının müdahil olması ve sendikal tercih değişikliğinin ardından gelen toplu işten çıkarmalar, işçilerin kendi temsilcilerini ve örgütlenme biçimlerini belirleme iradesinin hedef alındığını ortaya koydu. Böylece mesele sendikalı olmak ya da olmamak sınırını aşarak, işçilerin nasıl bir sendikal örgütlenme içinde yer alacaklarına karar verme mücadelesine dönüştü. Bu müdahalenin bir boyutuydu. Diğer boyutu ise sendikal mücadelenin içeriğine ilişkindi. Regl izninin toplu sözleşmede yer almaması, mazeret izninin patron onayına bağlanması, kadın işçilerin özgül ihtiyaçlarının hâlâ işverenin denetimine bırakıldığını gösteriyordu.

Smart Solar'ın bir başka özelliği, devlet-sermaye ilişkisini görünür kılması. Cumhurbaşkanlığı kararıyla proje bazlı teşviklerden yararlanan şirkete vergi indirimleri, sigorta primi desteği, enerji desteği ve yatırım yeri tahsisi gibi kamu kaynakları aktarıldı. Buna karşılık işçilerin sendikal hakları güvence altına alınmadı. Devletin sermayeye sunduğu desteklerle işçilerin haklarını koruma yükümlülüğü arasındaki çelişki ve taraflılık burada açıkça görülüyor.

Örgütlenme hakkı, şiddete karşı mücadelenin koşulu

Üç fabrikada da sendikal yetkinin tanınmaması, grev hakkının kağıt üstünde kalması, işten çıkarmalar ve sendika tercihine müdahale, örgütlenme hakkını fiilen kullanılamaz hale getiren yöntemler olarak karşımıza çıkıyor. Ve bu deneyimler, kadın işçilerin şiddete ve sömürüye karşı mücadele ederken neden yalnızca patronla değil, örgütlenme haklarını fiilen ortadan kaldıran bir ilişkiler bütünüyle karşı karşıya kaldığını ortaya koyuyor. İşçi sendikaya üye olsa da yetki alsa da mahkemeyi kazansa da greve çıksa da örgütlenme hakkını fiilen kullanabilmek için yeniden mücadele etmek zorunda bırakılıyor.

Burada devletin rolü de yalnızca kolluk müdahaleleriyle sınırlı değil. Grev kırıcılığına ilişkin kararların fiilen sonuç üretmemesi, işe iade kararlarının işbaşı sağlamaması, sendikal iradenin patron müdahalesine karşı korunamaması; hukuken tanınan haklarla işçilerin bu hakları kullanma gücü arasındaki mesafeyi büyütüyor. Yani saray rejiminin sermayeye sağladığı politik, ekonomik ve hukuki olanaklar, örgütlenme hakkına yönelik saldırılarla gerçekleşiyor.

Kadın işçiler açısından örgütlenme, aynı zamanda şiddete ve sömürüye karşı koyabilmenin, emekleri, bedenleri ve yaşamları üzerinde söz sahibi olabilmenin koşulu. Bu nedenle kadın işçilerin bu mücadelelerde öne çıkması tesadüf değil. Düşük ücret, güvencesizlik, taciz, mobbing ve bakım yüküyle kuşatılan kadınlar, bu koşullara karşı örgütlenmenin sağladığı kolektif gücü de deneyimliyor.

Fotoğraf: Özgün Ekim Baran Türker

Görmeyelim, duymayalım, konuşmayalım

Gözde Tüzer Korkmaz

İfade Özgürlüğü Derneği (İFÖD)'nin, EngelliWeb projesi kapsamında eylül ve ekim 2026 döneminde gerçekleştirilen erişim engellemelerine ilişkin verileri, sansürde gelinen noktayı gayet iyi açıklıyor. 1-31 Ekim 2026 tarihleri arasında 5651 sayılı Kanun'un 8. ve 8/A maddeleri kapsamında en az 867 X hesabı erişime engellendi. Eylül ayında engellenen 1.270 hesapla birlikte, iki ayda erişime kapatılan toplam hesap sayısı 2 bin 137 oldu.

Kimler yoktu ki hesapları engellenenler arasında. Başta her olayda "günah keçisi" ilan edilen gazeteciler, haber kuruluşları, siyasi partiler, akademisyenler, avukatlar, ekonomi yorumcuları ve kadınlar ile kadın dernekleri. Peki neden? Cevap net: Duymayalım, görmeyelim, konuşmayalım.

Gazeteci kılıklılar…

Aslında iktidar, erişim engelleri ile birlikte gelen sansür sürecinde bu noktaya da "kolay gelmedi". Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın her daim medya ile bir derdi vardı. "Her sabah yalana, iftiraya uyandığımız günlerden geldik", "Twitter bir baş belası", "Gazeteci kimlikli casuslar", "Gazeteci kılıklı militanlar" ya da "Gazetecilik altında terör" ifadeleri hep havalarda uçuştu.

Gazetecilik meslek örgütleri ise her seferinde aynı cümleyi kurdu: "Basınla birlikte toplumsal muhalefeti de susturmayı, korkutmayı hedefliyorlar." Adaletsizlik arttıkça ve gazeteciler bu adaletsizlikleri yazdıkça sansür de doğru orantılı arttı. Son olarak "Ailem Güvende" adı verilen ama aile ile en ufak bir ilgisi olmayan operasyonlar gerçekleştirildi. LGBTİ derneklerinin yöneticileri cezaevine gönderildi, kadın örgütlerinin hesapları kapatıldı.

Ve bu sansür mekanizmasından en çok etkilenen yine kadınlar oldu. Zira uzun yıllardır kadınlar ancak ses çıkardığında cinayet failleri yakalanabiliyordu. Kadını sadece aileden ibaret gören iktidar, cinayetler söz konusu olunca "sıfır tolerans" dese de Türkiye'de 2026 yılının ilk 9 ayında 225 kadın cinayete kurban gitti, 234 kadın ise şüpheli şekilde ölü bulundu. Ve pek çok fail hakkında ancak kamuoyu baskısı ile tutuklama kararları verilebildi.

Örneğin 2021'de Duygu Delen'in, Mehmet Kaplan'ın evinin balkonundan düşerek şüpheli şekilde hayatını kaybetmesi sonrası Kaplan'a ev hapsi verildi, kamuoyu baskısı sonucunda sanık tutuklandı. 2024'te ise Beyoğlu'nda yürüyen genç bir kadına cinsel saldırıda bulunan iki şüpheli; yakalanmalarına ve güvenlik kamerası kayıtlarına rağmen serbest bırakıldı. Ancak görüntülerin sosyal medyada yayılması sonrası tutuklandılar. Şule Çet cinayetinin üstü "intihar" denilerek kapatılmak üzereyken sosyal medyada oluşturulan kamuoyu ile yargı, sorumlu davranmak zorunda kaldı.

Amaç: İhmalleri gizlemek ve failleri görünmez kılmak

Kamuoyu baskısının en görünür olduğu yer olan internet dünyası ise sansürün merkezi hâline geldi. Yayın yasakları, erişim engelleri, içerik kaldırma, hatta cinayetten ceza almış faillerin "unutulma hakkı"na verilen izinler… Hepsinin tek bir amacı vardı aslında: Kamuoyu baskısını kırmak, devletin ihmallerini gizlemek ya da failleri görünmez kılmak…

En bilinen örnek Fatma Nur Çelik ve 8 yaşındaki kızı Hifa İkra Şengüler'in ölümleri. Kur'an'a Hizmet Vakfı sorumlusu Ayhan Şengüler'in istismarına karşı yıllardır mücadele veren Fatma Nur Çelik ve 8 yaşındaki kızı Hifa İkra'nın cansız bedenleri Zeytinburnu sahilinde bulundu. Bakırköy Cumhuriyet Başsavcılığınca yürütülen soruşturma kapsamında olaya dair gizlilik kararı ve yayın yasağı getirildi. Ekim 2026'da görülen cinsel istismar dosyasının karar duruşmasında ise mahkeme heyeti, şikayetin geç yapılması ve istismar anına dair görgü tanığı bulunmaması gibi gerekçelerle sanık hakkında beraat kararı verdi.

> ***Kadınlar için bir başka sansür çeşidi de "unutulma hakkı" oluyor. Kadın öldüren, cinsel istismara maruz bırakan ya da saldıran failler, isimleri haberlerde geçmeye başladığı zaman mahkemelere başvurup unutulma hakkından faydalanmak istiyor.***

Cinayeti işleyen 'unutulmak' istiyor

Kadınlar için bir başka sansür çeşidi de "unutulma hakkı" oluyor. Kadın öldüren, cinsel istismara maruz bırakan ya da saldıran failler, isimleri haberlerde geçmeye başladığı zaman mahkemelere başvurup unutulma hakkından faydalanmak istiyor. Kadın cinayetleri, cinsel saldırı ve çocukların cinsel istismarı gibi davalarda "unutulma hakkının" kamu düzeni, kamu güvenliği ve toplumsal hafıza engeline takılması gerekir. Kadın cinayetlerinin, toplumsal, sistematik ve politik bir olgu olması sebebiyle "güncelliğini yitiren basit bir adli vaka" olarak görülmemesi, haberlerin internette kalmasında toplumun bilinçlenmesi, yargısal süreçlerin denetlenmesi ve tarihsel hafızanın korunması açısından önemli bir yerde duruyor.

Hesaplar engellense de kadınlar bu konuda mücadele etmeye devam ediyor. Ama mücadele ne sadece cinayetlerle ne de sadece kadınlarla sınırlı kalıyor. Sansür de sansüre karşı mücadele de sürüyor.

Kazanılan milyonlar, kaybedilen kuruşlar

Bu sırada iktidar kanadında başka bir kaynama noktası vardı: "Fon vurgunu" … Eylül ortasında Borsa İstanbul'da bazı serbest yatırım fonlarının temerrüde düşmesiyle adli ve finansal bir kriz yaşanmaya başlandı. AKP Genel Başkan Yardımcısı Fatma Betül Sayan Kaya'nın kazandığı milyonlar vardı. SPK Başkanı Mahmut Sütçü istifa etti, Hazine ve Maliye Bakan Yardımcısı Osman Çelik emekliliğini talep etti. Her gün yeni bir bilgi geliyordu. Bu arada gazeteciler Şaban Sevinç ve Mustafa Balcı tutuklandı, Murat Ağırel ve İsmail Saymaz'a ev hapsi verildi. Ancak hemen ardından Murat Ağırel yapmadığı bir haber nedeniyle cezaevine gönderildi. Üstelik gazeteciler için yazılan iddianamelerde toplam 56 yıldan fazla hapis cezası isteniyor.

İktidar kanadı milyonlarına milyonlar katarken elindeki üç kuruş parayı enflasyona kaptırmak istemeyen işçi ve emekçiler ellerindekinden de oluyordu. Asgari ücretle ay sonunu getirmeye çalışanların fonlar üzerinden kazanılan milyonlarca liradan haberi olmasın diye gerçekleri yazan gazeteciler tek tek içeri alınıyordu.

Bu sırada gazeteciler pek çok ilde "Sansüre hayır, habere özgürlük" diyerek alanlara çıktı ve "Gerçeğin sakıncalı sayıldığı; sadece gazetecilerin değil, itiraz eden herkesin sansüre uğradığı bir düzene sessiz kalmayacağız. Gerçeğin susturulmasına, halkın haber alma hakkının engellenmesine ve tüm toplum kesimlerinin sansüre maruz bırakılmasına karşı sesimizi yükseltiyoruz." dedi.

Aydınlık yarınlar için tek güvencemiz mücadelemiz

Cemre Kavuker

Türkiye bugün; iktidarın ve onun etrafında öbeklenen sermaye çevrelerinin el ele vererek inşa ettiği bir süreçten geçiyor. Bir yanda emeğin ucuzlatıldığı, doğanın sermaye talanına izin verildiği, yargı kararlarının güç dengelerine göre biçimlendiği bir tablo var. Diğer yanda hayat pahalılığı, güvencesizlik ve keyfî kararlar âdeta her yanı sarmış durumda. İşçilerin, kadınların, gençlerin kazanılmış hakları hedef alınırken iktidar; kendi kalıcılığını güvenceye almak için seçim iradesinden haber alma hakkına, sendikal özgürlüklerden yaşam alanlarına kadar her yere müdahale ediyor. Ancak bu karanlık tablonun karşısında bir de madalyonun diğer yüzü var. Bizi umutsuzluktan çekip çıkaracak, yolumuzu aydınlatacak taraf…

Madalyonun diğer yüzünde baskılara, yoksulluğa ve talana karşı ses çıkaranlar, hakkını ve geleceğini savunanlar duruyor. Üstelik bu mücadele hattı, tüm engellere rağmen yan yana gelerek büyüyor. Bazen sosyal medyada birkaç saniyelik bir videoda görüp geçtiğimiz, bazen de gazete köşelerinde kısa haber olarak okuduğumuz bu direnişler aslında bize ne yapmamız gerektiğini çok net bir şekilde gösteriyor.

Yolumuzu aydınlatan mücadele feneri

Sokakta, fabrikada ve mahkemede büyüyen sesler sadece birer tepki değil, saldırılara karşı yürünmesi gereken yolu gösteren bir fener. İzmir Bergama'da ağır çalışma koşullarına ve sendikalaştıkları için işten çıkarılmaya karşı direnişe geçen Agrobay Seracılık işçileri, aylarca fabrika önünde ve Ankara yollarında seslerini duyurdu. Polisin sert müdahalelerine ve kış şartlarına rağmen haklarını almaktan vazgeçmeyen kadın işçilerin mücadelesi, güvencesiz çalışma koşullarına karşı mücadelede önemli bir yer edindi. Manisa Soma'da Fernas Madencilikte işçi sağlığı ve iş güvenliği önlemlerinin alınması ve ödenmeyen hakları için direnen işçiler ise seslerini duyurabilmek için Soma'dan Ankara'ya yalın ayak yürüdü.

Ancak şunu bilmeliyiz ki biz direnmezsek, mücadele etmezsek, bir kurtarıcı beklersek delip geçemeyiz bu karanlığı. Bu yüzden de yan yana gelmenin koşullarını yaratmak için adımlar atmalıyız.

Benzer bir kararlılığı iş cinayetlerinde hayatını kaybeden işçilerin ailelerinin adalet mücadelelerinde de görüyoruz. Hendek havai fişek fabrikası patlamasından Gayrettepe'deki gece kulübü yangınına ve Dilovası Ravive Kozmetikteki iş cinayetlerine kadar yakınlarını sermayenin kâr hırsı nedeniyle kaybeden aileler, tüm sorumluların yargılanması için adalet mücadelelerinden bir adım geriye düşmüyor.

Köylüler de bu direnişlerden geri kalmıyor. Akbelen'de doğayı yok edecek maden projesine karşı barikatın en önünde dikiliyorlar. Tarım üretimi yapanlar da direniş hattına ekleniyor. Bursa'dan Samsun'a, Çukurova'dan Ege'ye kadar binlerce çiftçi artan gübre ve mazot maliyetlerine, yetersiz taban fiyat uygulamalarına karşı traktörleri ile yollara döküldü. Tarım politikaları nedeniyle ürettiği ürün tarlada kalan üreticiler, ürünlerini yollara dökerek tepki gösterdi. Diğer yandan yıllardır kayıplarının akıbetini sormak ve faillerin yargılanmasını sağlamak için Galatasaray Meydanı'nı boş bırakmayan Cumartesi Anneleri, yasaklamalara ve gözaltılara rağmen her hafta bu ülkenin adalet hafızasını diri tutmaya devam ediyor.

"Parçala, yalnızlaştır ve bastır" politikası

İktidar ve onun etrafında kümelenen sermaye, tüm bu eylemlerin her birini çok iyi takip ediyor. Çünkü çok iyi biliyorlar ki tek tek yakılan bu mücadele fenerleri bir gün büyük bir aydınlığa dönüşecek. Bu yüzden fenerler birbirine ulaşamasın diye elinden gelen her şeyi yapıyor. En basit stratejiyle: «Parçala, yalnızlaştır ve bastır» Fabrikadaki işçinin eylemini yasa dışı ilan ediyor, toprağını savunan köylü ülkenin gelişmesine, ekonomisine karşıymış gibi gösteriliyor, adalet arayan aileler adliye kapılarında hukuksuz kararlarla karşı karşıya bırakılıyor. Hak arayan her kesim marjinalleştirilerek toplumun geri kalanından izole edilmek isteniyor. Gözaltılar, tutuklamalar, yayın yasakları ve yargı baskısı hep bu yüzden uygulanıyor. İktidar öfkenin adresi aynı olmasına rağmen bu öfkenin birbiriyle temas etmesinden ölesiye korkuyor. Çünkü direnişler parça parça kaldığında onları teker teker sindirmek ya da bastırmak çok daha kolay oluyor.

Bugün içinden geçtiğimiz bu karanlığı yırtıp atmanın tek yolu, parçalı hâlde süren bu direnişleri ve hak arayışlarını ortak bir hatta buluşturmaktır. Soma'da direnen madencinin derdi ile Akbelen'de toprağını koruyan köylünün derdi aynıdır. Mahkeme salonlarında adalet talep edenler ile işçilerin insanca yaşam talebinin ulaşacağı yer aynıdır. Doğa talanı da insanlık dışı yaşam koşulları da iş cinayetleri de bugün içinde bulunduğumuz sistemin ve onun iktidarlarının rant ve kâr uğruna uyguladıkları politikaların sonucudur. Bugün ihtiyacımız olan şey, bu politikalar karşısında ses çıkaran, direnen ve mücadele eden tüm kesimleri kapsayan birleşik mücadeleyi inşa etmektir.

Bulunduğumuz yeri mücadele alanına çevirelim

Fabrikalarda, kampüslerde, mahallelerde, köylerde; yani var olduğumuz her alanda ortak talepler etrafında yan yana gelmekle başlar birleşme. Çünkü bizi karanlığa iten nedenler karşısında ancak kol kola durduğumuzda bizi sarıp geçmesini engelleyebiliriz. Direnenlerin birbiriyle kurduğu dayanışma, o direniş bölgelerinin yakınlarında olanların kurduğu dayanışma büyüdükçe esas birleşme başlar. Ancak şunu bilmeliyiz ki biz direnmezsek, mücadele etmezsek, bir kurtarıcı beklersek delip geçemeyiz bu karanlığı. Bu yüzden de yan yana gelmenin koşullarını yaratmak için adımlar atmalıyız. Bir komşu ziyaretinde, bir çay molasında, bir ders arasında en temel hakları için direnenleri konuşmalı, bulunduğumuz yerde neler yapabileceğimize karar vermeliyiz. Çünkü tüm bunları durduracak tek şey bizim birlikte mücadelemizdir.

Fotoğraf: Özer Akdemir/Evrensel

Avrupa'da yayılan eylemler ve Trump hezimeti

'Öldü' dediğiniz işçi sınıfı kabusunuz olmaya devam ediyor

Ela Ava

Avrupa sokaklarından ABD seçimlerine uzanan mücadeleler, kadınların ve işçi sınıfının sağ siyasete ve sermayeye karşı yükselen itirazını görünür kılıyor.

Ekim ayı boyunca başta Fransa olmak üzere Avrupa'nın çeşitli ülkelerinde farklı kesimlerin talepleri için sokağa çıktığına şahit olduk. İspanya'da ve Portekiz'de konut talebi, Fransa'da liselerden başlayan ve tüm ülkeyi saran yoksulluk ve yolsuzluk karşıtı eylemler, İtalya'da ve Yunanistan'da savaş bütçesine "hayır" demek için sokaklara dökülenler, Arnavutluk'ta "Ülkemiz satılık değil" sloganıyla sokaklarda birleşenler ve saymaya devam edebileceğimiz farklı ülkelerde halk sokaklarda mücadeleye sarılıyor.

Fransa'daki gibi belirli günler genel grev ilan edilerek üretimin ve hayatın durduğu en etkili eylem biçimleri örgütleniyor, Sırbistan örneğinde gördüğümüz gibi yıllarca koltuğundan kımıldamayan cumhurbaşkanı etkili eylemler, kapı kapı gezip örgütlenmeler sonucu koltuğundan oluyor. Son yıllarda aşırı milliyetçi, sağ ve faşist siyasetin pençelerini geçirdiği Avrupa'da onlarca liman işçisinin Filistin için iş bırakması önemli bir tabloya da işaret ediyor. Avrupa'daki eylemlerin en önemli unsurlarından biri de kadınlar. Eylemleri örgütleyen, ön saflarda yer alan özellikle genç kadınlar son süreçte etkili konuşmalarıyla öne çıkıyorlar. Farklı kesimlerin sokaklarda yan yana geldiği Avrupa önümüzdeki sürece dair bazı ihtimallerin de yolunu açıyor.

İspanya (Fotoğraf: Evrensel)

Fransa (Fotoğraflar: Evrensel)

Irkçı ve kadın düşmanı propagandaya akıtılan milyonlar

EPF tarafından yayımlanan ve Avrupa Parlamentosunda sunulan kapsamlı rapora göre, Avrupa'da doğrudan kadın haklarını, kürtajı, cinsel sağlık haklarını ve LGBTİ'leri hedef alan kurumsal aktörlerin harcamaları son yıllarda adeta rekor seviyeye ulaşmış durumda. Avrupa genelinde faaliyet gösteren 275 aşırı milliyetçi ve dinci aktörün, yalnızca 2019-2023 yılları arasında sağ, ırkçı ve faşist kampanyalara harcadığı toplam para 1.18 milyar dolar olarak belgeleniyor. AB içi donörler toplam 1.18 milyar dolarlık fonun yüzde 73'ü Avrupa Birliği içindeki sermayedarlar, vakıflar ve sağcı ağlar tarafından finanse ediliyor. Sağ, ırkçı- faşist propagandaya ayrılan bu kadar bütçe elbet Avrupa'daki farklı kesimlerde belirli karşılık bulmuştur. Özellikle göçmen ve LGBTİ karşıtı argümanların bir yandan toplum, değerler ve ekonomik açmazların sebebi olarak hedef gösterilmesi farklı biçimlerde yaygınlaştırılmış ve rağbet görmüştür. Ancak bugün sokaklara yansıyan hoşnutsuzluk doğrudan sağ siyasetin ortaya serdiği yoksullaşmanın sonucunu da taşıyor.

Irkçı ve faşist söylemlerle kadınların güvenlik sorununu göçmen ve mültecilere bağlayan argümanlar belirli oranlarda verilerle de çürümeye başlamıştır. Son yıllarda Avrupa'ya göç dalgası azalmış, birçok mülteci ülkesine geri gönderilmiştir. Buna rağmen Avrupa Parlamentosu Araştırma Servisi (EPRS) 2025 Raporu, AB genelinde her üç kadından birinin şiddete maruz kalmaya devam ettiğini ve aşırı sağın sınırları kapatma söyleminin iç boş olduğunu ve kadınların esas kendi yaşadığı evlerde şiddete maruz kaldığını gösteriyor. Ayrıca sağcı ve muhafazakar blokların yönetimde olduğu veya baskın olduğu ülkelerde, kamu bütçelerinden kadın sığınma evleri ve cinsiyet eşitliği projelerine ayrılan paylar her geçen yıl azalıyor.

Ekonomik yanlara bakarsak, "ana-vatan" ve geleneksel aile propagandaları, kürtaj tartışmaları ekonomik sonuçların altında nispeten ezilmiş söylemlere dönüşmüş vaziyette. Fransa'da RFLD 2026 raporuna göre, Fransa'nın kadın hakları örgütlerine sağladığı doğrudan yardımlar sadece bir yıl içinde yüzde 71 oranında azalmış durumda.

Çığ gibi büyüyen savaş sanayi bütçesi

Avrupa genelinde bu kesintilerin ana sebeplerinden biri savaş sanayiye ayrılan bütçe. 2025 ve 2026 yıllarında Avrupa genelinde savunma bütçelerinin gayri safi yurtiçi hasılanın (GSYİH) yüzde 5'ine çıkarılması yönündeki küresel baskı, kadın hareketleri tarafından en büyük tehditlerden biri olarak görülüyor. Kadınlar bunun etkisini her geçen gün daha net görüyor. Emperyalist ülkeler ve onlara bağımlı kapitalist ülkeler arasındaki yeni saflaşma ve savaşlar bir yandan Avrupa'yı özellikle Ukrayna-Rusya savaşı nedeniyle etkiliyor ve sermayedarlar bu sürecin kaymağını yiyor.

Örneğin Fransa 2026 Finans Tasarısı kapsamında, savunma harcamalarını 6,7 milyar Avro artırırken, kadın hakları, sağlık ve eğitimi kapsayan Dayanışma ve Kalkınma bütçesinden 700 milyon Avro yani yüzde 16 kesintiye gitti. Ayrıca çok taraflı sosyal yardımlar 2025'e kıyasla yüzde 42 düşürüldü.

Kamu harcamalarındaki bu kesintiler nedeniyle kreş bulamayan, çocukların bakımını üstlenmek zorunda kalan Fransız kadınların iş gücüne katılımında düşüşler raporlara yansıyor. Çalışan annelerin yüzde 35'i kreş sorunu nedeniyle çalışma saatlerini düşürmek zorunda kalıyor veya esnek, güvencesiz işlere yönelmek zorunda kalıyor.

İşte bu yüzden Avrupa'daki sağ propaganda veya son dönemde seçilmiş mevcut sağ yönetimler sokaktaki kesimler tarafından sınanıyor. Bu süreçte belki de en önemli mesele "sosyalizm" sloganları ve propagandasının tekrar bu kadar açıktan sokağa ve sloganlar yansıması oldu. Bu bütün çabaya rağmen özellikle işçi sınıfının meydanlarda gücünü gösterebildiği ve yeni bir dünya hayal edebildiğinin somut karşılığıdır.

Kadınlar Trump'ı sildi süpürdü

Sadece Avrupa'daki emperyalistler değil, batılı emperyalistlerin kocabaşı Trump'ın da tüm propaganda kampanyaları, kadın ve LGBTİ düşmanı, ırkçı siyasetine rağmen senato ve temsilciler meclisi seçimlerinde yenilgiye uğraması büyük bir ders niteliği taşıyor.

Keisha Lance Bottoms ABD tarihinde valilik makamına seçilen ilk siyah kadın olarak tarihe geçti. Bottoms, kürtaj kısıtlamalarını destekleyen ve kampanyasına kendi kişisel servetinden 200 milyon dolar yatıran kürtaj karşıtı milyarder rakibi Rick Jackson'ı mağlup ederek Georgia valilik makamını Demokratlara kazandırdı. Deb Haaland New Mexico Valisi oldu. Haaland, ABD tarihinde valilik koltuğuna oturan ilk yerli Amerikalı kadın oldu. Peggy Flanagan da ABD Senatosuna seçilen ilk yerli Amerikalı kadın oldu. Gina Hinojosa, Texas'ın ilk Latin Amerika kökenli valisi oldu.

Mesele, elbette ABD'de Demokratlar ya da Cumhuriyetçiler arasında taraf tutmak veya seçilen kadınları yalnızca kadın oldukları için övmek değil. Asıl mesele, Trumpizmin, yani ABD sermayesinin en güçlü temsilcilerinden birinin ve onun siyasi liderinin tüm çabalarına rağmen seçim yenilgisi alması. Ortadoğu'yu savaşa sürükleyen ve kan gölüne çeviren Trump, bugün ABD'deki iç siyaset karışıklığıyla yüz yüze.

Bugün dünyanın dört bir yanında, farklı biçimlerde mevcut sisteme başkaldıran kesimler ve bu kesimlerin bir parçası olan kadınlar, belki de uzun zamandır içimizde unutulmaya yüz tutmuş umudun yeniden kıvılcımlanmasını sağlıyor. Sermayedarlar ve onların temsilcilerine önemli dersler veriyor: Öldü dediğiniz işçi sınıfı kabusunuz olmaya devam ediyor.

Kadınlar COP31'den mor yeşil kamucu dönüşüm bekleyebilir mi?

Özlem Songül Abayoğlu

COP31 Zirvesi bu yıl 9-20 Kasım 2026 tarihleri arasında Antalya'da yapılacak. Bu zirve, iklim krizine karşı mücadele yöntemlerini belirlemek iddiasıyla düzenleniyor. Ancak zirvenin katılımcıları iklim krizine neden olanlardan oluşuyor.

Türkiye'de gerçekleştirilecek zirve yaklaşırken, "İklim Adaleti İçin Mor, Yeşil, Kamucu Dönüşüm Çağrısı" başlığıyla bir imza kampanyası da başlatıldı. COP31'e yapılan "mor dönüşüm" çağrısına itirazlarımızı yazmadan önce, bu zirve nasıl bir zirve hep birlikte bakalım.

Zirveye kimler katılıyor?

"Kick Big Polluters Out" (KBPO) koalisyonunun geçtiğimiz yılki COP30 Zirvesi öncesinde yaptığı analize göre, zirveye katılan her 25 kişiden biri fosil yakıt lobicisi. Sermayenin iklim zirvelerindeki ağırlığı yalnızca fosil yakıt lobicilerinin varlığıyla sınırlı değil. Örneğin daha geçtiğimiz haftalarda İstanbul'da yağan en ufak yağmurda sel felaketi meydana geldi. Hepimiz biliyoruz ki bu felaketlerin arkasında havzaların ve dere yataklarının yapılaşmaya açılması, kentin doğal su yollarının tahrip edilmesi var. Buna rağmen COP31'de havzaları korumak için davalar açan İSKİ'ye yer verilmemişken, İstanbul'un yarısına su sağlayan Ömerli havzasına Biyoteknoloji İhtisas Organize Sanayi Bölgesi kurmak için çalışmalara başlayan BİYOSAD'a "Türkiye'nin yeşil sanayileşme modeli" sunumu için yer verildi.

Bu zirve neden düzenleniyor?

Son yıllarda "greenwashing" yani "yeşil yıkama, yeşil aklama" kelimesi boşuna yaygınlaşmadı. Orman alanlarını maden ve petrol için talan edenler; doğaya siyanür gibi tonlarca zehir saçanlar; orman yangınlarını önlemek için bütçe ayırmayanlar dünyayı sona hazırladıklarını saklamak istiyorlar. Dünyayı belli bir gaz emisyonu kotasında tutmak için ülkeler, COP Zirvelerine Ulusal Katkı Beyanı sunuyor. Bu beyan o ülkenin yıllık üreteceği emisyon kotasını belirliyor. Ancak emisyon azaltmak için uygulanan bu yöntemde, eğer bir ülke bildirdiğinden daha az emisyon salgıladıysa, kalan emisyon kotasını başka bir ülkeye satabiliyor. Yani doğayı kirletme "hakkı" bir metaya dönüştürülüyor.

Doğanın tahribatı en çok işçi, emekçi kadınları etkiliyor

Doğanın kâr uğruna tahrip edilmesinden burjuvazi ve işçi sınıfının etkilenme düzeyi birbirine yakın bile değil. Patronlar ve onların temsilcisi olan iktidarların politikaları; nice iklim olayının afete dönüşmesine yol açıyor. Bu tahribattan en çok da kadınlar ve çocuklar etkileniyor. Birleşmiş Milletler verilerine göre, iklim felaketleri nedeniyle yerinden edilen nüfusun yaklaşık yüzde 80'i kadın.

Bu işin sorumluları da bunu fark etmiş olacak ki geçtiğimiz yıl yapılan COP30 Zirvesinde, karar kısmına bunu da eklediler. Belem Toplumsal Cinsiyet Eylem Planı'nı kabul ettiler. Plana göre "gelişmemiş veya gelişmekte olan" ülkelere sağlanan iklim fonları, yerel kadın örgütlerine, yerli ve kırsal topluluklardaki kadın liderliğindeki projelere de ayrılacaktı. Ayrıca "kadınların haklarının korunmasını ve yeşil istihdama erişimlerini güvence altına alınacak" ve karar alma mekanizmalarına cinsiyetler arası eşit katılım sağlanacaktı.

'Adım atıyormuş gibi' görünmelerine kanmıyoruz

Öncelikle, biz kadınları yerlerinden edenlerin bizi desteklemesini, hayatlarımıza dahi göz dikenlerin bize umut vermesini bekleyemeyiz. Elbette burjuvazi, kadın ve çevre hareketlerinin verdiği mücadele karşısında "adım atıyormuş gibi görünmek" ve kepçeyle alabilmek için "kaşıkla vermek" niyetiyle "olumlu" kararlara imza atmak zorunda kalmıştır. Ancak her şeyi kılıfına uyduran iktidarların, sermayesini doğayı mahvetmesini göze alarak yatırım yapmaya çağırdığı "gelişmiş ülkelerden" aldığı parayı bizim eşit katılımımız için harcamayacağını biliyoruz. Bunu belki de ülkenin dört bir yanındaki madenlerine, en önde kadınların karşı çıktığı, en başta yine kadınların yaşam alanlarına zehir saçan Cengiz Holding'in COP31'in "Sürdürülebilir Dönüşüm Ortağı" olmasından anlayabiliriz.

Burjuvazi kadına yönelik şiddetle mücadele, toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadın hakları gibi konularda "mor yıkamayı" da bir perde olarak kullanıyor. Kadınların üzerine kepçeleri süren Cengiz'in "Kadın istihdamını önemsiyoruz" söylemleri mor yıkamanın bir örneği.

Yıkıma sürükleyenlerden yeşil mor kamucu dönüşüm beklenemez

"İklim Adaleti İçin Mor, Yeşil, Kamucu Dönüşüm Çağrısı" başlığıyla başlatılan imza kampanyası ise katılımcıları, amaçları ve sınırları belli bu zirveden taleplerde bulunuyor. Kampanyada "COP31, toplumsal cinsiyet eşitliğini iklim yönetişiminin temel ilkesi haline getirmelidir", "Tüm politikalar kesişimsel bir yaklaşımla kurulmalıdır. Toplumsal cinsiyetin sınıf, yaş, engellilik, etnik köken, göçmenlik ve yurttaşlık durumu, cinsel yönelim, cinsiyet kimliği ve yaşanılan yerle kesişen etkileri gözetilmeli; farklı deneyimler ve ihtiyaçlar görünür kılınmalıdır. En ağır ve çoklu ayrımcılığa maruz bırakılanların hakları ve ihtiyaçları öncelenmeli; eşitsizliği üreten ilişkiler dönüştürülmelidir" talepleri yer alıyor. Tablo, özelleştirmenin, doğanın talanının ve kadınların sömürüsünün varlıkları için vazgeçilmez olan sermaye sınıfından bir beklentiye girmenin, emekçi kadınların hayatında olumlu bir karşılığı olmayacağını gösteriyor.

Beklentinin yanı sıra, sermayenin müdahaleleri sonucu iklim değişikliğinin etkileri ve nasıl okunması gerektiğine ilişkin de çeşitli sorunlu tespitler var. Doğa talanının kadınlar açısından yarattığı eşitsizlik, çeşitli ezilme biçimleri ve bu biçimlerin çok çeşitli kaynakları vurgulanarak ifade ediliyor. Bu nedenle COP31'den beklenen "kesişimsel bir politika" uygulamak oluyor. Elbette, işçi sınıfı kendi içinde çeşitli ulusal kimlik, cinsiyet, cinsel yönelim vb. özelliklere sahip. Bu çeşitliliğin politika üretiminde göz önünde bulundurulması da gayet olağan. Ancak bu ezilme biçimlerini ayrı kimliklerin ihtiyaçları üzerinden, sınıfı da bu kimliklerden biri olarak ele almak, doğa talanı ve eşitsizliğin sermayeyle olan bağını zayıflatıyor. Sermaye bağlantısı zayıfladıkça mevzu, sermayenin nasıl üretildiğinden ve bu üretim sürecinin yarattığı tahribata karşı nasıl mücadele edileceğinden uzaklaşıyor. Bunun yerine, bu tahribatı üretenlerin işçi ve emekçi kadınların ihtiyaçlarını tanıması ve tahribatı üretirken elde ettikleri zenginliği "adil" bir biçimde dağıtması yönündeki çaresiz bir beklentiye dönüşüyor.

Sermaye sınıfına karşı işçi sınıfının mücadelesi

Karşımızdakinin sermaye sahibi olan sınıf olduğunu unutmadan, kadınların eşitlik mücadelesinin ve çevre mücadelesinin, doğrudan bu sınıfa karşı bir sınıf mücadelesini zorunlu kıldığını atlamadan bir değerlendirme yapmamız gerekiyor. Yaşanan mücadeleler gösteriyor ki nasıl yerimizden edilmeyeceğimizi, nasıl kendi doğamızı ve yaşam alanımızı sermayeye kurban etmeyeceğimizi yine en başta kadınlar gösteriyor. Ancak kendi gücümüz, birliğimiz ve mücadelemizle kazanacağız.

Fotoğraf: Özer Akdemir

HALKTAN KAÇIRILAN BÜTÇEDEN KADINLARIN ALACAKLARI VAR

Kasım ayı boyunca 2027 yılında sağlığa erişimimizden çocuklara beslenme verilip verilmeyeceğine, HPV aşısının ücretsiz olup olmayacağından silahlanmaya ne kadar para ayrılacağına dair her şeyi belirleyecek bütçe teklifi Mecliste görüşülecek. Kapalı kapılar ardında görüşülen bütçe teklifleri ise halkın gündeminden uzak tutulmak isteniyor. Oysa bu bütçe her bir kadının, her bir çocuğun, her bir emekçinin gününü nasıl geçireceğinin belirleyicisi. Çocuk işçiliğin önlenmesine para ayrılmazken MESEM'e ayrılması, Sanayi Bakanlığı bütçesinde sadece sermayeye ayrılacak teşvik konuşulurken işyerlerinde kötü çalışma koşullarında çalıştırılan işçilerin konuşulmaması, işsizlik fonunun güvencesiz çalışmayı yaygınlaştırmak için ayrılması... Bu çok net gösteriyor ki bu bütçeden ne istediğimizi daha yüksek sesle söylemedikçe önümüzdeki yılı emekçilerin çok zor, sermayedarların ise kaymak gibi geçirmesi planlanıyor.
O yüzden kadınlar bütçeden ne istediklerini, bugün yaşadıkları sorunları, öfkelerini Ekmek ve Gül için kaleme aldı.
Bu sayfanın ulaştığı her kadının da bütçeden talebini yazması için sayfamızda bir alan bırakıyoruz... Söz sizin.

Çocuklarımız işe değil okula gitsin istiyoruz

Tuğba
Malatya

17 senedir pek çok fabrikada çalışmış 56 yaşında bir tekstil işçisiyim. Çalışmaya da devam ediyorum ancak patrona kalsa ilk fırsatta kapıya koyacak. Son yıllarda sözüm ona tekstilde daralma ve kriz var, faturasını bizim üzerimize yıkmaya çalışıyorlar. Çok değil iki hafta önce patron işletmeye gelerek asgari ücrete fazla zam yapılırsa işten çıkarma yapacağını söyledi. Daha zam tartışması ne işçiler ne bütçe komisyonlarında yapılmadan patrondan göz dağı geldi. Ama kötü çalışma koşulları, uzun saatler süren mesailerin lafı bile geçmiyor.

4 çocuk okutuyorum, kimse bu çocuklar nasıl okula gidiyor ne yiyor ne içiyor demiyor. Okul masraflarını geçtim, toplum içinde çocuklarımın eksikliklerinden ötürü nasıl mahzun kaldıkları aklıma geldikçe istemsizce ağlıyorum. Onu bile saklamaya çalışıyoruz, yoksul olmak ayıpmış gibi. "Ayıp değil mi şiddet görünce gelip bunu anlatıyorsun? Ayıp değil mi neden kocanın maaşı yetmiyor diyorsun? Neden yetinmiyorsun üç beş kuruşla? O zaman dayağı kocandan küfrü patrondan asık suratı evladından görürsün!"

Asıl ayıp olanları söyleyeyim. Hırsızlık, devlet kasasını boşaltmak, garibanın hakkını yemek mesela. Çocuklarının ihtiyacını alamayacak duruma düşürülmek ayıp. Parasızlık, kocandan geçim sıkıntısının yarattığı şiddeti görmek ayıp olan.

25 Kasım'a giderken ne istiyorsun diye sordular. Ne diyeyim, adımın işçi ya da kadın cinayeti listelerinde geçmemesini. Çocukların ve kadınların her defasında hedef tahtasında olmamasını. Artık psikolojimizi bozan ekonomik sıkıntıların giderilmesini, borca girmeden yaşayabilmeyi, istediğim gibi alışveriş yapmayı. Çocukların işe değil okula gitmesini, hastaların sağlığa ulaşabilmesini. Koşulların düzelmesi için siyasetçilerin artık kendine çeki düzen vermesi lazım.

Hayatta kalmak için değil insanca bir yaşam için bütçe

Sıdıka
Malatya

Ömrünün üçte birini tekstil fabrikalarında geçirmiş 45 yaşında bir kız kardeşiniz olarak yazıyorum. Bu sektörde geçim derdinin ve işsizlik krizinin en çok yaşandığı bir döneme şahitlik ediyorum. Hatırladığım kadarıyla geçmiş yıllarda bir asgari ücretle geçim sağlanabiliyorken şu anda imkansız. Çünkü asgari ücret enflasyon karşısında eridi. Fiyatlar günlük değişiyor, bugün aldığımızı diğer gün aynı fiyattan bulamıyorum. İki çocuğum var, ikisi de hem okula hem de dershaneye gidiyor. Dershane masrafları, yol, okul masrafları, beslenme derken yetişemiyoruz. Beslenme özellikle başlı başına bir stres nedeni. İki kişi çalışmamıza rağmen yetmiyor, yetişmiyor.

Depremin ardından yaşamımız tepetaklak oldu, tek başına geçim kaygısı değil sıfırdan hayat kurmak zorunda kaldık. Kendimi evliliğimin ilk yıllarında gibi hissediyorum, borç içinde ayakta durmaya çalışıyoruz. Ama arada bir fark var: iki çocuğun sorumluluğu. Çocuğunu ayakkabısız bırakamazsın, giyiminden, sağlığından kısamazsın. Sosyal devlet diyorlar ama hani sosyal devlet? Bu ülkede sağlık açığı var, güvenlik açığı var, eğitim açığı var, emek hırsızlığı var. Bir ay boyunca gece gündüz çalıştığımız alın terimizin karşılığı bir kiraya eşit.

Sizin koşullarınız yüzünden kadınlar ve çocuklar güvende değil

Aile politikaları adı altında her gün önümüze haberler çıkıyor bir yandan üç çocuk yapın baskıları bir yandan ailem güvende kapsamında gözaltılar. Hangi güvenden bahsediyorsunuz? Asıl sizin yarattığınız koşullar yüzünden kadınlar ve çocuklar güvende değil.

Ama artık yalnızca yaşadığım sorunları anlatmak değil, nasıl bir hayat istediğimizi de söylemek istiyorum. İnsanca yaşayabileceğimiz, insan onuruna yaraşan bir ücret, ücretsiz sağlık, eğitim ve kreş istiyoruz. Ücretlerin yoksulluk sınırının üzerine çekilmesini, çalışma koşullarının iyileşmesini istiyorum. Çalışma hayatında koşulların eşit haklarla, eşit ücretle olmasını istiyoruz. Kadınların güvende olduğu bir yaşam, kadına yönelik şiddete ve kadın cinayetleri karşısında ağırlaştırılmış caydırıcı cezaların uygulanmasını istiyorum. Yalnızca hayatta kalmak değil, çocuklarımızla birlikte insanca yaşamak istiyoruz.

Kadınların ihtiyacı lütuf değil hak

Adana'dan kadınlar bütçeden taleplerini Ekmek ve Gül'e anlattılar.

Ücretsiz kreş haktır

Büşra: "Boşanmış bir kadınım ve ilkokula giden bir kız çocuğum var. Şartlarım uygun olmadığı için ücretsiz kreş istiyorum. Ben işe giderken çocuğuma bakacak kimseyi bulamıyorum. Aldığım ücret ancak geçinmemize, kiramıza ve çocuğumun okul ihtiyaçlarının bir kısmına yetiyor. Bakıcı tutacak gücüm yok, hiç kimseden de destek göremiyorum. Genç kadınların çalışmasını istiyorsanız ücretsiz kreş hakkımızı hayata geçirin."

Ulaşım ücretsiz olsun

Huriye Kilis: "Sağlık ve ulaşım hizmetlerinin ücretsiz ve ulaşılabilir olmasını isterdim. Kadınların kendilerine zaman ayırabilecekleri, sosyalleşebilecekleri ve çeşitli etkinliklere katılabilecekleri ücretsiz sosyal yaşam merkezleri de açılsın."

Güvenceli istihdam, ücretsiz barınma ve hukuki yardım

Dilek: "Bir kadın hayatının herhangi bir döneminde dibi görebilir ve böyle bir durumda ayağa kalkması, savaşması erkeklere göre çok daha zor olabilir. Ücretsiz hukuki yardım, barınma ve sağlık hizmetleri kadınlar için çok büyük bir destek olur. Sonrasında istihdama ve eğitime erişebilmesi için yol gösterilmesi, kadının yeniden yeşermesine ve ışığını yaymasına vesile olur."

Nesligül Sarıkaya: "Benim öncelikli talebim, kadınların ihtiyaç duydukları anda ücretsiz hukuki yardıma ulaşabilmesi."

Çocuklara 1 öğün ücretsiz sağlıklı yemek

Şükran Gül: "Öncelikle kadınların barınma hakkı güvence altına alınmalı. Çocuklarımızın elinden tutulmalı; eğitim, barınma ve en az bir öğün ücretsiz yemek sağlanmalı. Kadınlara ve çocuklara sahip çıkılması benim için en önde geliyor."

Müteahhide kaynak var işçilere neden yok?

Market işçisi: "Evde iki kişi çalışıyoruz. İki de küçük çocuğumuz var. Ev kirası benim ücretime bedel, bir asgari ücret oranında... Geçinemiyoruz. İki maaşla geçinemiyorsak sorun bizde değil asgari ücrettedir. Bütçede vergi affına, müteahhide kaynak var ama işçilere neden yok? Asgari ücret çocuk büyüten bir ailenin kirasını da ekmeğini de eğitim masraflarını da karşılayacak seviyeye çekilmeli!

Tasarruf diye kapatılan sokak lambalarını açın

Fatma Koç: "Kadınların hakları son zamanlarda o kadar çok tırpanlanıyor ki taleplerimiz en temel ihtiyaçlar düzeyinde kalıyor. Ben öncelikle kamu tasarrufu gerekçesiyle sokak lambalarının kısıtlanması uygulamasının kaldırılmasını istiyorum. Sokaklar yeniden aydınlık ve kadınlar için daha güvenli hâle getirilsin."

Özlem Özçelik: "Ben öncelikle sokakların kadınlar için güvenli hâle getirilmesini istiyorum. Eskiden komşularımızla gece de dışarı çıkar, çekirdek çitleyerek yürüyüş yapardık. Şimdi karanlıktan kimin çıkacağı korkusuyla hızlı adımlarla işimizi bitirip eve giriyoruz."

Vergide adalet istiyoruz

Bornova Belediyesinden temizlik işçisi: Belediyede şirket işçisiyim, bekarım, bir çocuğum var ve tek gelirle yaşıyorum. Geçen kış botlarım parçalanmıştı, attım, şimdi kara kara onu düşünüyorum. Hem benim hem çocuğun ihtiyacı var. Kira maaşımın büyük kısmını götürüyor, gerisi yemeğe, faturaya gidiyor. Başka bir ihtiyacı karşılamak borçlanmadan mümkün değil. Ücretlerimiz ihtiyaçlarımızı karşılamıyorsa devlet sorumluluk almalı. Vergilendirmede de vergilerin dağıtımında da adalet istiyoruz.

Barınma en temel hak değil mi? Öyleyse bütçede artan kira oranları dikkate alınarak barınma ödeneği ayrılmalı. Özellikle tek gelirli aileler için bu elzem.

Emekli maaşlarına zam

Bayraklı'dan bir kadın: "Dizlerim tutmuyor, pazar uzak. 65 yaş kartım olmasa pazara dahi gidemem yol parası yüzünden... Tek emekli maaşıyla geçiniyoruz. Çocuklar arada destek atıyor. Zamanında iki göz bir oda yapmışız da sokağa atılma derdimiz yok. Yoksa nefes dahi alamayız. Emekli maaşlarına zam istiyoruz."

Meclisteki Plan ve Bütçe Komisyonunda Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı bütçe görüşülürken emeklilik ücretlerinin en az asgari ücret düzeyine artırılması için muhalefet partileri tarafından verilen çok sayıda önerge reddedildi.

ekmek ve gül SİZ DE BÜTÇEDEN TALEPLERİNİZİ YAZIN!

Bu sayfayı otobüs duraklarına, ofisinize, atölyenize, apartman kapınıza yanına bir kalem iliştirip asın bakalım çevrenizdeki kadınlar bütçeden neler talep ediyor... Ya da komşularınızla çay içerken, okul arkadaşlarınızla teneffüste, iş arkadaşlarınızla molada doldurun.

Doldurulmuş olan kısmın fotoğrafını çekip bize bu kanallar aracılığı ile gönderin.

ekmekgul08 · ekmekvegul · 533 209 01 78 · posta@ekmekvegul.net

Suzan'ın hikâyesi:

Bir ömür boyu katlanmak zorunda değiliz

Nevruz Mersin
İstanbul-Pendik

Yıllarını bir evliliği sürdürmeye, çocuklarını büyütmeye, ailesini ayakta tutmaya adamış; ancak bütün bunları yaparken kendi hayatından vazgeçmesi beklenmiş bir kadının hikayesi Suzan'ın hikayesi.

2001 yılında Suzan'ın evli olduğu erkek, ona hem ihanet edip hem boşanmaya zorladı. Bu kararının ardından fiziksel şiddete ve ağır baskılara maruz kaldı Suzan. Boşanabilmek için mücadele etti ve 7 yıl ayrı yaşadılar. Ancak çocukların ve ailelerin baskısıyla aynı evliliğe döndü. Bir kez daha denedi fakat yıllar içinde değişen tek şey zaman oldu.

Çocukların sorunları, torunların sorumluluğu, evin geçimi ve gündelik hayatın bütün yükü yine Suzan'ın omuzlarına bindi. Eşinin yerine getirmediği sorumlulukları da üstlendi. Suzan bir yandan çalışırken bir yandan da evin bütün eksiklerini tamamlamaya çalıştı. Bu süreci anlatırken şunları söyledi Suzan: "Her işi ben üstlendim. Eşim beni her konuda yalnız bıraktı. Ben bu kadar yükü taşırken bir de sürekli eleştirildim, aşağılandım."

Suzan'ın yaşadığı psikolojik şiddet gün geçtikçe ağırlaştı. Yaptığı işler beğenilmiyor, sözleri önemsenmiyor, ailesine hakaret ediliyordu. Arkadaşlarıyla bir araya gelmesi bile sorun olarak görülüyordu: "Arkadaşlarımla arada bir kız kıza oturup bir yerde yemek yiyip içmemize bile bir sürü laf ediyordu. Sanki başka bir şey yapıyormuşuz gibi ima ediyor, beni takip ediyordu."

'Rol yapıyormuş gibi hissediyordum'

Aşağılanma yalnızca evli olduğu erkekten gelmiyordu. Evli olduğu erkeğin ailesinden ve yakın çevresinden de hakaretlere maruz kaldı Suzan. Erkek kardeşinin boşanma sürecinde, üç bacanağın görüntülü görüşmelerinde kendi ailesi hakkında ağır, ağza alınmayacak sözler sarf ettiğini ve bu hakaretler karşısında sessiz kalmasının beklendiğini anlattı.

Suzan kendi sınırlarını çizmek istediği zaman da suçlanan taraf oldu. Her tartışmada karşısına aynı söz çıkarıldı: "Beğenmiyorsan kapı orada!" Bu cümle yıllar boyunca tehdit, aşağılama ve kontrol aracı olarak kullanıldı.

Tüm bunlar olurken, zamanla eşine karşı sevgisinin tükendiğini söyledi Suzan: "Artık ona karşı hislerim bitmişti. Birlikte olduğumuz zamanlarda sanki rol yapıyormuşum gibi hissediyordum. Aile bağı kalmamıştı."

Suzan'ın hikâyesi, kadınların evlilik içinde maruz kaldığı görünmez şiddeti ve boşanmak istediklerinde karşılaştıkları baskıları anlatıyor.

Fotoğraf: Ekmek ve Gül

Kendi evinde mutsuz, kendi hayatında yalnız ve ruhsal olarak tükenmiş durumdaydı. Öyle ki yaşadığı yıpranmayla baş edebilmek için depresyon tedavisi gördü.

Boşanma kararından sonra da baskı sürdü

Suzan için bardağı taşıran son damla ise, nişanlı bir arkadaşı ve çocuklarıyla buluştuğunda evli olduğu erkeğin kendisine yönelik ağır hakaretleri oldu. Sonunda boşanmaya karar verdi. Ancak Suzan boşanma kararını açıkladığında baskılar sona ermedi. Bu kez aileler arandı, çocuklar araya sokuldu, yakın çevre harekete geçirildi. Maddi meseleler üzerinden yeni tartışmalar yaşandı. Ancak Suzan artık kimseyi ikna etmeye çalışmadı. Eşyalarını topladı ve evden ayrıldı. Bunun ne kadar zor olduğunu anlatırken şu cümleyi kurdu: "Benim evliliğim iyi olsaydı neden bu yaşımda annemin yanına sığınayım? Kendi evim varken neden orada yaşayamaz hale geleyim?" Bu soru aslında yalnızca onun değil, şiddet nedeniyle evinden ayrılmak zorunda kalan bütün kadınların sorusu.

Katlanmak zorunda değiliz

Kadınların yaşadıkları şiddeti yalnızca fiziksel yaralanmalar üzerinden değerlendiremeyiz. Ekonomik kararların dışında bırakılmak, sosyal çevresinden koparılmak, ailesine hakaret edilmesi, sürekli aşağılanmak, tehdit edilmek ve boşanma kararının çeşitli baskılarla engellenmeye çalışılması da şiddetin farklı biçimleri. Üstelik kadın evden ayrıldığında mücadele bitmiyor. Bu kez barınma, ekonomik güvence, çocuklarla ilişkiler ve toplumsal yargılarla karşı karşıya kalıyor. Kadının ayrılma hakkı kadar, ayrıldıktan sonra güvenli ve bağımsız bir yaşam kurabilmesi de güvence altına alınmalı.

Biz kadınların şiddetsiz bir yaşam hakkının pazarlık konusu yapılamayacağını biliyoruz. Boşanmak isteyen bir kadının iradesine saygı duyulmasını, ekonomik ve sosyal güvencelerinin sağlanmasını, şiddete karşı etkin biçimde korunmasını istiyoruz.

Selden sonra işçi kadınların vücudunda yaralar oluştu

'Çeşme suyundan nasıl makine yağı geliyor?'

Adöksan işçisi bir kadın
İstanbul

Fotoğraf: DHA

Merhaba, ben Adöksan'da çalışan işçi bir kadınım. Geçen hafta yoğun yağış sonrası yaşanan sel olaylarından sonra fabrikamızda çeşme suyu ile makina yağı (yani bor yağı) karışmış. Bunu bize üç gün sonra, iş işten geçtikten sonra söylediler. Ellerimizde ve genital bölgemizde yaralar, çatlaklar ortaya çıktı.

Bizim anlayamadığımız tek nokta çeşme suyundan nasıl makina yağı geliyor? Biz fabrikada koşullar düzelsin diye çabalıyoruz ama bir türlü o koşullar düzelmiyor. Daha da kötü koşullarda çalışmaya devam ediyoruz. Peki biz bunun için ne yapacağız, nasıl bir yol izleyeceğiz? Daha önce fabrikaya dair çeşitli haberler yapan arkadaşlarımızı işten çıkardılar. Yani, "Sen burada ölsen bile ses çıkaramazsın" diyorlar. Bu durum hepimizi korkutuyor. En ufak bir ses çıkardığımızda bizi işimizle tehdit ediyorlar.

Şiddet sadece evin içinde değil, iş yerlerinde de

Funda Bakış
Urfa

Fotoğraf: Canva Pro

Kadına yönelik şiddeti konuşurken çoğu zaman evde ya da sokakta karşılaşılan şiddeti düşünüyoruz. Oysa kadınlar için şiddet, her sabah çalışmak için fabrikaların kapısından içeri girdiklerinde de sona ermiyor. Kadın işçiler, fabrikalarda farklı biçimlerde şiddete, baskıya ve cinsiyet ayrımcılığına maruz kalıyor.

Şiddet, bazen bir amirin herkesin içinde bağırması, bazen aşağılayıcı sözler söylemesi, bazen de bir kadının emeğinin ve kişiliğinin küçümsenmesi şeklinde karşımıza çıkıyor. Hakaret, tehdit, azarlama ve sürekli baskı altında tutma, çalışma hayatının sıradan bir parçasıymış gibi gösteriliyor. Kadın işçilerden sessiz kalmaları ve her koşulda verilen talimatlara boyun eğmeleri bekleniyor.

Bir hata yaptığımızda yalnızca yaptığımız iş üzerinden değil, kişiliğimiz üzerinden de yargılanabiliyoruz. Bazen herkesin içinde küçük düşürülüyor, bazen de en basit hakkımızı dile getirdiğimizde baskıyla karşılaşıyoruz. Oysa bizler de emeğiyle hayatını kazanan, saygı görmek ve insanca çalışmak isteyen kadınlarız. Fabrikaya yaşamımızı sürdürebilmek için gidiyoruz. Ancak bu, aşağılanmayı kabul etmemiz gerektiği anlamına gelmiyor.

Üstelik kadın işçilerin sorunları bunlarla sınırlı değil. Ağır iş yükü, yetersiz molalar, izin kullanırken yaşanan zorluklar ve iş güvencesizliği de kadınların hayatını zorlaştırıyor. Kadınlar çoğu zaman işlerini kaybetme korkusuyla yaşadıklarını dile getiremiyor. Şikayet etmenin yeni baskılara yol açabileceğini düşünerek susmak zorunda hissediyor. Böylece şiddet, yalnızca uygulayan kişinin davranışı olmaktan çıkıp iş yerindeki düzenin bir parçası haline geliyor.

Kadın işçiler fabrikalarda yalnızca ağır koşullarla değil; hakaret, aşağılama, baskı ve ayrımcılıkla da mücadele ediyor.

Neden hakkımızı ararken işimiz kaybetmekten korkuyoruz?

Burada sormamız gereken bir soru var: Bir kadın, ekmeğini kazanmak için çalıştığı yerde neden kendisini güvende ve değerli hissetmesin? Neden hakkını ararken işini kaybetmekten korksun? Neden bir amirin öfkesi, bir yöneticinin keyfi ya da bir ustabaşının aşağılayıcı sözleri kadın işçilerin günlük yaşamının parçası olsun?

25 Kasım, bu soruları sormak ve mücadeleyi büyütmek için önemli bir gün. Kadına yönelik şiddet, toplumsal eşitsizliklerle, ekonomik bağımlılıkla ve kadın emeğinin değersizleştirilmesiyle yakından ilişkili. Bu nedenle fabrikalarda yaşanan şiddeti görmezden gelmek, kadınların yaşamlarının önemli bir bölümünde karşılaştıkları sorunları görmezden gelmek demektir.

İstediğimiz çalışma ortamını yan yana gelerek kazanabiliriz

Kadın işçiler olarak yalnızca şiddetin olmadığı bir çalışma ortamı değil; haklarımızın korunduğu, emeğimizin karşılığını aldığımız, insanca yaşayabileceğimiz koşullar istiyoruz. Bunun için iş yerlerinde şiddete karşı etkili mekanizmalar kurulmalı, kadınların şikayetleri dikkate alınmalı, hak arayan işçiler baskıyla veya işten çıkarma tehdidiyle karşı karşıya bırakılmamalı.

En önemlisi de kadın işçilerin birbirinden güç aldığı dayanışmayı büyütmek gerekiyor. Fabrikada bir kadına yapılan haksızlık, bütün kadın işçilerin ortak mücadelesinin konusu olmalı.

Bu 25 Kasım'da bir kez daha söylüyoruz: Şiddetsiz bir yaşam ve insanca çalışma koşulları istiyoruz. Fabrikalarda bağırılmadan, aşağılanmadan, tehdit edilmeden çalışmak bir lütuf değil, hakkımızdır.

Birbirimizin hikayesinde ortak mücadelemiz var

Azize
Tokat

Sevgili Ekmek ve Gül okurları,

Tokat'ta Şık Makas direnişçisi kadın işçilerle birlikte kurduğumuz Tokat Ekmek ve Gül Grubu, her buluşmada biraz daha büyüyor, güçleniyor. Son toplantımızda aramıza yeni arkadaşlar katıldı. Üstelik bu kez yalnızca Şık Makas işçisi kadınlar değil, üniversiteden kadınlar da bizimleydi. Farklı hayat deneyimlerinden gelen kadınların aynı masanın etrafında buluşması, birbirini dinlemesi ve ortaklaşması, buluşmamızı güçlendirdi.

Toplantı boyunca konuşulanlar, paylaşılan deneyimler ve anlatılan hikayeleri düşünüyorum. Bazı cümleler vardı ki insanın aklında kalıyor, üzerinde yeniden düşünme ihtiyacı hissettiriyor. Şık Makas direnişinden söz ederken kadınlardan biri, kendisini çok onurlu hissettiğini söyledi çünkü burada söz konusu olan yalnızca bir iş yerinde hak aramak, ücretini almak ya da çalışma koşullarını düzeltmek değildi. Kadınlar, yıllardır kendilerine biçilen rollerin dışına çıkarak belki de ilk kez kendi hayatları için söz söylüyorlardı, direnişte beraber karar alıyor ve mücadele ediyorlardı.

Bir başka işçi kadının anlattığı ise bu mücadelenin hayatın hangi alanlarına dokunduğunu gösteriyor. Eşinin direnişe, çadıra gitmesine karşı çıktığını anlatırken ona "30 sene sana hizmet ettim, 30 sene seni dinledim. Şimdi de benim dediğim olacak" diyerek direnişe katıldığını ifade etti. Bu sözlerde kendi kararını verme iradesi vardı.

Buluşmamızda çalışmanın bu düzenin içerisinde kadınlara sağladığı özgürlük üzerine de konuştuk. Kadınlar için çalışmak yalnızca geçimini sağlamak anlamına gelmiyor. Çalışmak, kendi parasını kazanmak, kendi kararlarını verebilmek ve hayatını başkasına bağımlı olmadan sürdürebilmek demek. Bir kez daha gördük ki patronların gasbettiği yalnızca ücretler ve emek değil. Kadınların kendi emekleriyle kurdukları bağımsızlık, kendi hayatları üzerinde söz sahibi olma imkanları da bu sömürü düzeninin hedefinde.

Ekmek ve Gül buluşmamızın en etkileyici anlarından biri ise iki işçi arkadaşımızın karşılıklı olarak kendi hayatlarından, ailelerinden ve eşleriyle yaşadıkları sorunlardan söz ettiği anlardı. Biri muhafazakar bir ailede büyümüş, başörtülü bir kadındı. Diğeri daha seküler bir yaşam süren bir kadındı. Hayatları, yetiştikleri çevreler ve gündelik deneyimleri birbirinden farklıydı ancak birbirlerini dinledikçe, aslında ne kadar benzer sorunlarla karşı karşıya olduklarını gördük. Kadın olmanın, emekçi olmanın ve hayatın yükünü taşımanın ortaklaştırdığı deneyimler, aralarındaki farklılıklardan çok daha güçlüydü. İktidarın yıllardır inanç, kimlik ve yaşam tarzı farklılıklarını öne çıkararak toplumu ayrıştırdığı bir ülkede, belki de gündelik hayatın olağan akışı içinde yan yana gelme imkanı bulamayacak kadınlar, bugün aynı direnişin içinde buluştu.

İş yerinde aynı sömürüye maruz kalan, aynı hak gasplarıyla karşılaşan, evde ve toplumda benzer eşitsizliklerle mücadele eden kadınların ortak talepleri var. Birlikte direnirken bütün bu farklılıklar ortadan kalkmıyor ama birbirimize karşı bir mesafe almamıza neden olmaktan çıkıyor. İşte Ekmek ve Gül Grubu'nun bizim için anlamı da burada büyüyor. Burası yalnızca direnişin konuşulduğu, sorunların anlatıldığı bir buluşma alanı değil. Kadınların birbirini dinlediği, deneyimlerini paylaştığı, birlikte düşündüğü ve birlikte karar aldığı bir dayanışma alanı. Şık Makas işçisi olmayan üniversiteli kadınların da bu buluşmalara katılması, mücadeleyi daha da genişletiyor artık yalnızca aynı iş yerinde çalışan kadınların değil, farklı alanlardan gelen kadınların da birbirinden öğrendiği ve birbirinin mücadelesine omuz verdiği bir birliktelik büyüyor.

Fotoğraf: Ekmek ve Gül

‘Rastlantısal yaşıyoruz’

Neslihan Karyemez
İstanbul-Küçükçekmece

Geçtiğimiz günlerde İstanbul’da yoğun yağışlar nedeniyle yoksul emekçi mahallelerinde evleri ve iş yerlerini sel bastı. İnsanlar servislerde ve iş yerlerinde mahsur kaldı. Kimi mahallelerde evleri su bastı ve insanlar mağdur oldu.

Biz de Mehmet Akif Mahallesi’nde ikamet eden Meryem ve Sevda ile atölyelerinde, öğle molalarında bir araya gelerek yoğun yağışların kadınları nasıl etkilediğini, yaşamlarının hangi alanlarında kendilerini güvende hissettiklerini sorduk.

İstanbul’da sel baskınları, yoksul emekçi mahallelerinde yaşayan kadınların güvencesiz yaşam koşullarını bir kez daha ortaya çıkardı. Mehmet Akif Mahallesi’nde Meryem ve Sevda’yla konuştuk; bitmeyen geçim derdini, güvensiz evleri, çalışma hayatının yükünü ve geleceğe dair kaygılarını dinledik.

Başka ülkelerde yaşıyor gibiyiz

Sohbete başladığımız Meryem, “Ev iş arasında mekik dokuyoruz. Sabah çocukları hazırlayıp okula gönderiyoruz, ardından koştur koştur işe gidiyoruz. Akşam işten çıkıp koştur koştur eve geliyoruz. Yemek, çocukların dersi, evi topla. Sonra tekrar aynı döngü. Bütün bir haftamız böyle geçiyor. Ne sosyalleşebiliyoruz ne de memleketten haberimiz oluyor. Ancak yaşamımıza değiyorsa, iş yerinden biri duymuş ve konusunu açmışsa haberdar oluyoruz yaşananlardan. Çocuklar, ev, iş kendimize ancak uyurken vakit ayırabiliyoruz” diyor.

Geleceğe dair umutsuz olduğunu belirten Meryem, “İş kazaları oluyor, kadın cinayetleri yaşanıyor. En güvenli dediğimiz okullarda bile çocuklarımız güvende değil. Kendi çocuğumuz annesiz kalmasın diye bütün bu yaşananları seyrediyoruz” ifadelerini kullanarak devlete karşı güveninin de sarsıldığını söylüyor: “Ülkeyi yönetenler bizimle alay ediyorlar. Onlar başka bir Türkiye’de yaşıyorlar, biz başka bir Türkiye.”

‘Kocamın yoksulluktan ölmesini istemiyorum’

Sohbetimize devam ettiğimiz Sevda’ya, “Kendinizi güvende hissediyor musunuz? Son yaşadığımız sel baskınları ve yoğun yağışlar sizi nasıl etkiledi?” diye sorduğumuzda, “Rastlantısal yaşıyoruz hayatı” diye yanıt veren Sevda, şöyle devam ediyor: “Bizim binanın yanındaki bina kentsel dönüşüm nedeniyle yıkıldı. Bizim binada yalıtım olmadığı için beşinci katta oturmama rağmen yatak odamı, banyomu, tuvaletimi su bastı. Her yer rutubet içinde. Hiçbir konuda kendimi güvende hissetmiyorum. Tükenmiş hissediyorum çünkü her yerden sıkışmış durumdayız.”

Sevda, güvenli evlerde korkmadan insanca yaşamak istediğini belirterek, “34 yıldır çalışıyorum ama hâlâ açız, yoksuluz, sürekli borçla yaşıyoruz. Kiramı, faturalarımı ödeyemiyorum. Ben neden devlete, belediyeye yardım için başvurmak zorunda kalayım? Onlar memleketin halini görmüyor mu?” diyor. Üç yıldır yardım başvurusu yaptığını ve sadece bu yıl 5 bin liralık bir çocuk yardımı alabildiğini belirten Sevda, eşinin hasta olduğu için çalışamadığını, kendisinin ise sigortasız çalıştığını söylüyor. Yoksulluğun sağlık hakkına erişimlerini de kısıtladığını belirten Sevda, “Eşim ameliyat sırası bekliyor, sıra bile alamıyor. Kocamın yoksulluktan ölmesini istemiyorum” diyor.

Sevda, bütün bu zorlukların içinde dayanışmanın önemini de vurguluyor: “Biz yoksullar çoğunluğuz, her şeyi yapabiliriz. Dağ bile devirebiliriz. Yeter ki birlik olmayı başarabilelim. Bir parmağı kullanarak iş yapmak var, bir de bütün parmaklarını kullanarak iş yapmak var. Ancak bizler yan yana gelip değiştirme inancını yitirdik, yitirmeye devam ediyoruz. Korku, endişe ve kaygı bizlerin bir araya gelmesini engelliyor.”

Fotoğraf: Evrensel

Dayanışma elini uzatma sırası bende

Leyla
İstanbul-Küçükçekmece

‘Biliyorum ki kadınlar birbirine sahip çıktığında, yalnız olmadıklarını gördüğünde daha güçlü oluyor.’

Evlenmeden önce çalışıyordum. Evlenip iki çocuk doğrunca altı yedi yıl ara verdim çalışmaya. İki yıl önce yeniden başladım işe. Çalışmaya başlamadan önce ekonomik olarak çok zorlanıyorduk. Çocuklarımın temel ihtiyaçlarını karşılamak bile benim için büyük bir mücadeleydi. Üç vardiyalı çalışıyorum. Çocuklarım bazen evde yalnız kalıyor ama çalışmak zorundayım.

Çalışmaya başlamamın benim için anlamı yalnızca para kazanmak değildi. Çalışmadığım zamanlarda eşimin yaptığı birçok şeye ses çıkaramıyor, kendimi savunamıyordum. Ekonomik olarak ona bağımlı olmak, yaşadığım sorunlar karşısında susmama neden oluyordu. Kendi paramı kazanmaya başladığımda ise insan kaybettiği gücü yeniden kendinde görüyormuş. Çalışmanın verdiği öz güvenle artık kendimi daha güçlü hissediyor, evde yaşadığım şiddete karşı sesimi yükseltebiliyordum.

Çalışmaya başladıktan sonra Küçükçekmece Ekmek ve Gül Kadın Dayanışma Derneğinde erbane kursuna katıldım. Uzun bir zaman sonra ilk kez kendim için bir şeyler yapıyordum. Kendime ait bir alanımın olması, başka kadınlarla bir araya gelmek, birlikte üretmek bana iyi geliyordu.

Ama çalışmanın zorlukları da vardı. İşten eve geldiğimde evin bütün yükü yine benim üzerimdeydi. Çocukların bakımı, okulu, evin ihtiyaçları… Her şeye yetişmeye çalışıyordum. Üç vardiyalı çalışırken hem işimi hem evimi hem de çocuklarımı düşünmek beni çok yoruyordu. Eşim ev işlerine ve çocukların bakımına katılmıyordu. Oysa ben de çalışıyordum. Benim de dinlenmeye, kendime zaman ayırmaya ihtiyacım vardı.

Yetişemediğim zamanlarda evde gerginlik yaşanıyordu. Vardiyalı çalıştığım için bazı zamanlarda çocukların evin sorumluluğunu alması gerekiyordu. Eşime, bu çocuklar sadece benim değil dediğimde psikolojik şiddete maruz kalıyordum.

Bir gün, ortada hiçbir sorun yokken benimle tartışmaya başlayan eşimden şiddet gördüm. Karakola gittim. Gece yarısı olmasına rağmen yaşadığım şiddet karşısında bir çözüm bulamadım. Polis yalnızca gelip eşimle konuştu. Ben de çocuklarım da çok korkuyorduk. Ne yapacağımı, nereye gideceğimi bilemiyordum.

İşte o zaman derneğe gittim ve destek istedim. Bana yol gösterdiler, avukatla görüşmemi sağladılar. Her türlü dayanışmayı gösterdiler. Boşanma davası açtım. Eşim anlaşmalı boşanmayı kabul etmişti ama duruşma günü boşanmak istemediğini söyleyerek yalvardı. Çocuklarıma bakacak kimsem olmadığı için boşanmayı bir süreliğine ertelemek zorunda kaldım.

Bütün bu süreçte dernekteki kadınlar bana aile oldular. Kendimi yalnız hissetmememi sağladılar. Yaşadığım sorunları konuşabileceğim, destek alabileceğim kadınların olduğunu görmek bana güç verdi.

Şimdi sıra bende. Bana uzanan dayanışma elini başka kadınlara uzatmak istiyorum. Çünkü biliyorum ki kadınlar birbirine sahip çıktığında, yalnız olmadıklarını gördüğünde daha güçlü oluyor.

Şimdi daha fazla kadına ulaşmak, kadınların yaşadığı sorunları birlikte çözmek ve dayanışmamızı büyütmek için çalışıyoruz.

‘Başak ve Aynur için adalet arayışımız mücadelemizin bir parçası’

Hatice Boyraz
Ankara-Batıkent

9 Eylül 2025’te Başak Gürkan, 30 Ekim 2026’da ise Aynur Ekici Batıkent’te vahşice katledildi. Yalnızca 14 ay içinde mahallemizde iki kadın hayattan koparıldı. Hayatları, meslekleri, gündelik yaşamları birbirinden farklıydı belki. Ama aynı mahallede yaşıyorlardı. Birbirlerinin hayatlarına ne kadar dokunduklarını, yollarının nerede kesiştiğini hiçbir zaman bilemeyeceğiz. Ama bildiğimiz bir şey var: İkisi de yaşamaya, hayallerini gerçekleştirmeye devam edebilmeliydi.

Kadınların öldürülmediği bir mahalleyi nasıl kurabiliriz?

Başak’ın katledildiği günden bu yana Kardelenli kadınlar dayanışmalarını büyütmeye, davayı takip etmeye ve sahiplenmeye devam ettiler. Mahallenin kadınlar için nasıl daha güvenli hale gelebileceğini birlikte tartıştılar, bunun için adımlar attılar. Aynur’un katledilmesinin ardından da aynı dayanışma ağları üzerinden oldukça kalabalık bir eylem gerçekleştirdiler. O eylemde kadınların gözlerinde hem öfke hem de derin bir hüzün vardı. Kadınlar, “Bu sokakları mücadelemizle güvenli hale getireceğiz” diyerek seslerini birbirlerine kattılar. Aynur’un öldürüldüğü yerden evine doğru yürürken bir balkonundan sarkıtılan bezde yazılı bir cümle vardı: “Kadınlar ve çocuklar öldürülmesin!” Belki de o gün hepimizin aklında aynı soru vardı: Kadınların ve çocukların öldürülmediği, korkmadan yaşayabildiği bir mahalleyi nasıl kurabiliriz?

Yükselen öfkeyi kalıcı mücadeleye dönüştürebilmek

Bu nedenle şimdi gerçekleştireceğimiz eylemin güçlü ve kalabalık olması, sokakların kadınların sesiyle, dayanışmasıyla dolması Aynur’un kızlarının yalnız olmadığını hissetmesi, çok önemli. Ama en az bunun kadar önemli olan, eylemin ardından da bir arada kalabilmek, bu dayanışmayı sürdürmek ve bugün yükselen öfkeyi kalıcı bir mücadeleye dönüştürebilmek. Çünkü Aynur’un ardından duyduğumuz öfke, Başak için aylardır sürdürdüğümüz mücadeleden bağımsız değil.

Öfkemizin gelip geçici bir tepki olarak kalmasını istemiyoruz. Bu mahallede kadınların birbirini tanıdığı, birbirinin sesine ses kattığı, yaşadığı sorunlar karşısında yalnız olmadığını bildiği bir dayanışmayı büyütmek istiyoruz. Başak ve Aynur için adalet arayışımız da bu dayanışmanın ve birlikte sürdürdüğümüz mücadelenin bir parçası.

Bizim öfkemiz, yalnızca kaybettiklerimizin ardından duyduğumuz acıdan kaynaklanmıyor. Aynı zamanda başka kadınların da benzer biçimde hayatlarından koparılabileceği gerçeğine, bu ölümlerin önlenebilir olmasına rağmen yaşanmaya devam etmesine duyduğumuz öfke bu. Kadınların korkmadan sokaklarda yürüyebildiği, kendi hayatlarına dair kararları özgürce alabildiği bir yaşamın mümkün olduğuna inanıyoruz. Böyle bir yaşamın kendiliğinden kurulmayacağını da biliyoruz. Başak’ı ve Aynur’u unutmamak, onların ardından duyduğumuz acıyı ve öfkeyi yalnızca anılarda taşımak değil; bu duyguları birbirimizle kurduğumuz dayanışmanın ve sürdürdüğümüz mücadelenin bir parçası haline getirmekle mümkün.

‘35 yıldır güvendiğim mahallemde artık korkuyorum’

Sinem
Ankara-Kardelen Mahallesi

Başak Gürkan ve birkaç gün önce Aynur Ekici… Semtimizde katledilen iki kadın. Bu olaylar bende büyük bir öfke ve isyan duygusu yaratıyor. Çünkü biz kadınlar hâlâ en temel hakkımız olan yaşam hakkı için mücadele etmek zorunda bırakılıyoruz. Sokakta yürürken, eve dönerken, kendi hayatımızla ilgili kararlar alırken korkmak istemiyoruz. Sürekli kendimizi korumaya çalışmak, hayatımızı korkular üzerinden kurmak zorunda değiliz.

Ben 35 yıldır aynı mahallede, aynı sitede yaşıyorum. Burada büyüdüm, kendimi güvende hissettim. Ama bugün eve girene kadar içimde bir korku taşıyorum. Bunun nedeni yalnızca yaşanan cinayetler değil; kadınları erkeklerle eşit bireyler olarak görmeyen, şiddeti önlemeyen, failleri yeterince cezalandırmayan ve kadınların şikayetlerini görmezden gelen bir düzen. Yıllardır yaşadığım sokaklar ıssızlaştı, sokak ışıklandırmaları yetersiz. Sokaklarda gündüz vakti dahi uyuşturucu satıldığını gördüm. İşten geç saatte dönüyorum ve yanımdan biri geçse dahi tedirgin oluyorum. Çünkü yardım istediğimde kimsenin gelmeyeceğini düşünüyorum. Her gün Başak’ın evinin önünden geçiyorum ve bir gün o fotoğraflarda olmak imkansız gelmiyor.

Kadına yönelik şiddeti bireysel bir mesele olarak ele alamayız. Kadınların şiddet gördükleri evlerden ayrılamamalarının arkasında ekonomik güvencesizlik, yoksulluk, işsizlik, barınma sorunu ve çocuk bakımının kadınların omuzlarına yüklenmesi var. Bir kadının gidecek yeri, düzenli geliri, çocuğunu bırakabileceği bir kreşi yoksa şiddetten uzaklaşması da zorlaşıyor. Bu nedenle kadınların ücretsiz hukuki desteğe, sığınma evlerine, kreşlere, güvenceli işlere ve etkin koruma mekanizmalarına erişmesi gerekiyor. Elbette yerel yönetimler de bu konuda sorumluluk almalı.

Kadın dayanışmasını çok önemsiyorum. Bir kadın şiddet gördüğünde neden ayrılmadığını, neden sustuğunu sorgulamak yerine yanında durmalıyız. Mahallelerde kadınların bir araya gelebileceği, birbirini dinleyebileceği, haklarını öğrenebileceği ve dayanışabileceği alanlar yaratmalıyız. Çünkü bizi yalnızlaştıran bu düzene karşı birbirimizin sesini duymak, birbirimize sahip çıkmak ve birlikte mücadele etmek zorundayız. Biz sadaka değil hak, vaat değil güvence, teselli değil adalet istiyoruz. Kadınların korkmadan, özgürce ve eşit yaşayabildiği bir hayatı kurmak mümkün. Bunun için birbirimize tutunmalı, dayanışmamızı büyütmeli ve mücadeleden vazgeçmemeliyiz.

‘20 Kasım’da Başak Gürkan için adalet talebimize ses ver’

Elif Ayyıldız
Kardelen Mahallesi Muhtarı-Ankara

Başak’ın aramızdan koparılması yalnızca ailesinin değil, mahallemizin de yüreğinde derin bir yara açtı. Başak’ın hayalleri, umutları ve yaşamak istediği bir hayat vardı. Bugün onun adını anarken adalet talebimizi de büyütmek zorundayız. Hiçbir kadın şiddet nedeniyle hayatından koparılmamalı.

Kardelen Mahallesi Muhtarı olarak Başak için adalet arayışının takipçisi olacağımı bir kez daha ifade ediyorum. Yargı sürecinin adil ve titizlikle yürütülmesini, sorumluların hak ettikleri cezaları almasını istiyoruz.

Bu mücadele yalnızca Başak’ın ailesinin değil; şiddete karşı çıkan, yaşam hakkını savunan hepimizin mücadelesidir. Mahallemizde yaşanan bu acıya sessiz kalmamalı, Başak’ın ailesini yalnız bırakmamalıyız.

Bu nedenle tüm mahalle sakinlerimizi, komşularımızı ve kadına yönelik şiddete karşı duyarlı olan herkesi 20 Kasım 2026 tarihinde görülecek duruşmaya katılmaya, Başak’ın ailesinin yanında olmaya ve adalet talebimize ses vermeye davet ediyorum.

Başak’ın adını ve yarım kalan hayatını unutmayacağız. Kadınların korkmadan yaşayabildiği, çocukların güvenle büyüdüğü bir gelecek için dayanışmamızı büyütmeye devam edeceğiz.

Fotoğraf: Ekmek ve Gül

500 imza, tek talep:

YTÜ Kadın Çalışmaları Topluluğu açılsın!

Ayşe Önder
Yıldız Teknik Üniversitesi öğrencisi

Yıldız Teknik Üniversitesinde Kadın Çalışmaları Topluluğunun geri açılması talebiyle yürüttüğümüz dilekçe kampanyasını 500'ün üzerinde imzaya ulaştırarak tamamladık. Sürecin başından sonuna kadar, kadınlarla yan yana gelerek somut bir dayanışma ağını adım adım inşa ettik. Bu kampanya yalnızca kağıt üzerinde toplanan imzalardan ibaret değil, kampüsün dört bir yanında sorunlarımızı ve taleplerimizi tartıştığımız, aramızdaki bağları güçlendirip dayanışmayı büyüttüğümüz bir mücadeleye dönüştü.

YTÜ'lü kadınlar olarak kurduğumuz WhatsApp grubu üzerinden iletişimde kaldık ve uygunluk durumumuza göre organize olarak kimlerin dilekçe toplamaya çıkabileceğini belirledik. Orta bahçede, kafelerde, fakültelerimizde dilekçe kampanyamızı sürdürdük. Dayanışmanın gücüne inanan her bir arkadaşımız, sürece aktif sorumluluk alarak katıldı. Arkadaş gruplarına, sınıf arkadaşlarına ve çevresine ulaşabilecek tüm kadınlara, onlarca boş dilekçe formu teslim ettik. Arkadaşlarımız bu dilekçeleri elden ele taşıdı; amfi amfi, sınıf sınıf gezerek, ders aralarında kadınlara ulaştırdı. Toplanan 500'ün üzerinde dilekçe bize, YTÜ'de kadınların yalnız olmadığını ve topluluğuna sahip çıkma kararlılığını gösterdi.

YTÜ'de bir kadın kulübünün açılması önemli bir ihtiyaç. Kadınların dayanışmayı kurabileceği, her zaman sırtını yaslayabileceği bir alanı olması için YTÜ'de kadın topluluğu geri açılmalı!

Kulüplerin kapatılması tesadüf değil

Üniversitelerde kadın topluluklarının bürokratik engellere takılması, var olanların kapatılması ya da kulüp kurma ve yenileme süreçlerinin mantıksız gerekçelerle uzatılması tesadüf değil. Bu durum, Türkiye genelinde kadınların kazanılmış haklarına ve örgütlenme özgürlüklerine yönelik sürdürülen baskı politikalarının kampüslere yansıması. Ancak YTÜ'lü kadınlar olarak bizim ilmek ilmek ördüğümüz bu dayanışma ağı ve imzalanan 500'den fazla dilekçe, üniversitelerdeki bu kısıtlayıcı anlayışa ve engelleme çabalarına verilmiş en somut, en net yanıt. Topluluğumuz geri açılana kadar mücadelemizi sürdüreceğiz. Dilekçeleri elden ele ulaştıran, WhatsApp grubundan koordinasyonu sağlayan, imza veren ve bu dayanışmayı sırtlayan tüm sıra arkadaşlarımıza yürekten teşekkür ederiz.

Fotoğraf: Ekmek ve Gül

'Vazgeçmenin eşiğine gelmeyi de mücadeleyi de biliyorum'

Damla
İstanbul-Pendik

Hayatımın belki de en zorlu dönemeçlerinden birini arkasında bırakmış bir kadın olarak sesleniyorum size. Küçük yaşta annemi kaybetmem ile başlayan o zorlu mücadelem, gençlik hayallerimin kesintiye uğramasıyla devam etti.

Üniversite hayalleri kurarken 19 yaşımda karnımda minik bir bebeğin büyümeye çalıştığını öğrendiğimde, aklımda bambaşka bir gelecek varken birdenbire anne olma sorumluluğuyla yüzleştim. Hamileyken sınavlara girdim, hatta karnım ders masasına sığmıyordu ve bazen bebeğimin tekmesiyle masaya değdiğini hatırlıyorum. Bebeğimi uyutup, sabahlara kadar mum ışığında ders çalıştığım günlerin sonucunda Eğitim Fakültesini tam burslu olarak kazandım.

Evde yemekler yapıp çamaşır bulaşık yıkamaya çalışırken aynı zamanda oğlumu da büyütüyordum. Üstelik bunları yaparken vakıf üniversitemde burs kazanıyordum. Henüz 25 yaşındayken ön lisans ve lisanstan başarılarla mezun olmuştum. Hem anneydim, hem öğrenci, hem ev hanımıydım. Ama sürekli beni yetersiz hissettiren bir erkekle aynı evi paylaşıyordum. Boşanmayı hep istiyordum fakat çevrem, ailem ne düşünür diye hep korkardım; boşandıktan sonra kendi ayaklarım üzerinde durmanın beni çok yıpratacağını düşünüp vazgeçerdim. Ama hiç beklemediğim yerlerden iş fırsatları geldi.

Bu süreçte beni yalnız bırakmayan Ekmek ve Gül sayesinde dahil olduğum dayanışmaya teşekkürü borç bilirim. Bu ailenin parçası olmak beni daha güçlü hissettirdi. Ve kendi ayaklarımın üzerinde durmanın güçlü yanı ve özgür olmanın verdiği muhteşem hissi bu hayatta hiçbir şey vermiyormuş. Bir kadın olarak hayatı, mücadeleyi ve bazen de vazgeçmenin eşiğine gelmenin ne demek olduğunu çok iyi biliyorum.

Yollar nereye çıkarsa çıksın, insanın kendi gücünü keşfetmesi ve yeniden başlaması diye bir şey var. Evliliğimin o sarsıcı ve zorlu dönemlerinden geçerken içimdeki o sesi hiç susturmadım. Her şeye ve herkese rağmen, okulumu yüksek onur öğrencisi olarak bitirmek, benim için sadece bir diploma değil, kendi hayatımın kontrolünü elime alma zaferiydi.

Şimdi arkama baktığımda, okunan her kitabın, damlayan her göz yaşının sonunda beni bu güçlü noktaya getirdiğini görüyorum. Sevgili kadınlar sizin hikayeniz de eşsiz ve değerli. Ne şartlar altında olursanız olun içinizdeki o ateşe güvenin ve unutmayın, her son aslında yepyeni ve daha aydınlık bir başlangıçtır.

'Sevgili kadınlar sizin hikayeniz de eşsiz ve değerli. Ne şartlar altında olursanız olun içinizdeki o ateşe güvenin...'

Fotoğraf: Canva Pro

'Derneğimizi kurduk'

Kız kardeşlik köprüsü

Filiz Vural
Kız Kardeşlik Köprüsü Dayanışma Derneği Yönetim Kurulu Üyesi

Bizler İstanbul'un Nurtepe ve Güzeltepe mahallelerinde yaşayan kadınlarız. Hikayemiz, 6 Şubat depremlerinin ardından deprem bölgesindeki kadınlarla dayanışmak için bir araya gelmemizle başladı.

O günlerde birbirimizin elini tutmanın ve birlikte hareket etmenin ne kadar önemli olduğunu gördük. Ancak biliyorduk ki kadınların dayanışmaya duyduğu ihtiyaç yalnızca afet zamanlarıyla sınırlı değildi. Mahallelerimizde de kadınlar yoksullukla, güvencesizlikle, eşitsizlikle ve yalnızlaştırılmayla karşı karşıyaydı. Kadınların sesini duyurabileceği, sorunlarını birlikte konuşabileceği ve çözüm için yan yana gelebileceği kalıcı bir dayanışma alanına ihtiyaç vardı. İşte Kız Kardeşlik Köprüsü Dayanışma Derneği bu ihtiyaçtan doğdu.

Deprem sonrasında kurduğumuz dayanışma bağını kalıcı hale getirmek, birbirimizden güç almak ve mücadelemizi büyütmek istedik. Devamında çeşitli etkinlikler paneller ve atölyelerle bir araya geldik. Evde, işte ve sokakta karşılaştığımız eşitsizliklere, tacize, mobbinge karşı ancak yan yana gelirsek üstesinden gelebileceğimizi gördük.

Derneğimizi kurarken amacımız yalnızca yardımlaşmak değil; kadınların söz sahibi olduğu, haklarını öğrendiği, eşit bir yaşam için birlikte mücadele edebildiği bir alan yaratmak. Nurtepe ve Güzeltepe'de kadınların dayanışmasını büyütmek, mahallemizdeki kadınların sesini ortak bir sese dönüştürmek istiyoruz.

Ekmek ve Gül'ün kadınların deneyimlerini, mücadelelerini ve dayanışma hikayelerini görünür kılan yayıncılığı içinde bizim hikayemizin de yer bulmasını istiyoruz. Derneğimizin kuruluşunu ve bu yolculuğa neden çıktığımızı diğer kadınlarla paylaşmak, başka kadınların deneyimlerinden öğrenmek ve birbirimizin mücadelesine güç katmak istiyoruz. Çünkü biliyoruz: Yan yana geldiğimizde güçlüyüz. Dayanışmamız büyüdükçe hayatı değiştirme umudumuz da büyüyor.

Bir öğretmenin gözünden okulda açlık

‘Açların göz bebekleri’

Eğitim emekçisi bir kadın
Ankara

Fotoğraf: Ekmek ve Gül

Babalarının işten evlerine “sapsarı birer iskelet” gibi döndüğü bir mahallenin okulunda günün ilk saatleri... Büyük bir telaş içindeki çocuklar sınıflarına ulaşmaya çalışıyor. Yüzlerinde arkadaşlarıyla buluşmanın sevinci ve heyecanı olsa da gözleri onları ele veriyor. Biliyorum bu bakışları. Sabahın erken saatinde uyanıp kahvaltı etme imkanı bulamadan yola düşen “açların göz bebekleri” bunlar.

Aslında bu, herkesin bildiği bir sır. Sınıfıma bakarken bu herkesçe bilinen sırrı bir kez daha kendime itiraf ediyorum: Yine büyük bir bölümü kahvaltı yapmamış. Boş midelerine rağmen dikkatlerini toplamaya, onları derse yönlendirmeye çabalıyorum. Onlar da ben de bir süreliğine açlığı unutmaya çalışıyoruz.

Beslenme saati, hem bana hem de onlara “açlıkla” mücadeleyi bir kez daha hatırlatıyor. Göz ucuyla beslenme çantalarını inceliyorum. Ekmek arasına konulmuş yağlı patates kızartmaları hemen göze çarpıyor. Kimi sıraların üzerinde ise ucuz marketlerde satılan çikolatalar ekmek arasında kendine yer bulmuş. Sınıfta, haftanın büyük bir bölümünde beslenme saatlerinde tüketilen iki ana ürün bu. Bazen de bir gün önceki akşam yemeğinden kalan makarnalar çıkıyor beslenme çantalarından.

Yiyeceklerinden utanıyorlar

Bazıları büyük ısırıklarla kopardıkları ekmeklerle karınlarını doyurmaya, açlıklarını gidermeye çalışırken; bazıları da getirdikleri yiyeceklerden utandığı için paketlerini gizli gizli açıyor. Lokmaların ağızlarında büyüdüğünü bizzat görüyorum. Onları izlerken sağlıklı ve dengeli beslenme konusunda verilen nutuklar, yazılan makaleler kafamın içinde dolanıyor.

“Kuzey Amerika’da 29 milyon, Latin Amerika ve Karayipler’de 80 milyon, Orta Doğu ve Kuzey Afrika’da 19 milyon, Avrupa ve Orta Asya’da 55 milyon, Sahra Altı Afrika’da 53 milyon, Güney Asya’da 125 milyon, Doğu Asya ve Pasifik’te ise 57 milyon olmak üzere dünyada toplam 418 milyon öğrenci okul yemeğinden faydalanırken”; ülkemin başkentinde yaşanan bu manzara nedeniyle bir kez daha utanıyorum.

Açlıkla mücadele ediyorlar

Maddi durumu iyi olan bir velimin, “Durumu iyi olmayan öğrencilerin canı çeker, üzülürler diye çocuğumun beslenme çantasına istediğim her şeyi koyamıyorum” sözleri aklıma geliyor. Bu ifade, okullardaki beslenme sorununun yalnızca ekonomik imkansızlık yaşayan ailelerin değil, bütün öğrencilerin ve velilerin yaşamını etkileyen toplumsal bir sorun haline geldiğini gösteriyor. Okul kantininde en ucuz tostun 70 lira, bir şişe suyun ise 13 lira olması, öğrencilerin beslenmeye erişimini daha da zorlaştırıyor. Yanında yiyecek getiremeyen ya da getirdiği yiyecek kendisine yetmeyen çocukların, açlıklarını giderebilmek için arkadaşlarından yemek istemek zorunda kaldığına defalarca şahit oldum. Ancak arkadaşlarının getirdiği yiyecek de çoğu zaman yalnızca kendilerine yetecek kadar olduğundan, bu durum öğrencilerim arasında paylaşma/paylaşamama krizlerine ve kırgınlıklara yol açabiliyor. Ne yazık ki yaşananlar bununla da sınırlı değil. Geçen yıl bir öğrencinin, sınıf arkadaşının beslenme çantasındaki yiyeceğini çalması aklıma geldikçe utanma duygum, yerini kocaman bir öfkeye bırakıyor. Bu kadar zor olmamalıydı; en temel insani ihtiyaçlarını giderebilmeliydiler.

Bir öğretmen olarak her gün bu manzaralara tanıklık ediyorum. Çocuklarımın açlıkla, susuzlukla, arkadaşından yiyecek istemenin mahcubiyetiyle ya da kantinden bir tost alabilmek için para bulma kaygısıyla baş başa bırakılmaması gerekiyordu oysa. Okul; çocukların kendilerini güvende, eşit ve değerli hissetmeleri gereken bir yer olmalıydı. Açlık ve beslenme yetersizliği onların sadece fiziksel ve zihinsel gelişimlerini olumsuz etkilemiyor, sosyal ilişkilerini de zedeliyor. Öfke artık onların bir parçası haline gelmiş durumda.

‘Açlık ve beslenme yetersizliği onların sadece fiziksel ve zihinsel gelişimlerini olumsuz etkilemiyor, sosyal ilişkilerini de zedeliyor. Öfke artık onların bir parçası haline gelmiş durumda.’

Bu bir lütuf değil!

Okullarda ücretsiz bir öğün yemek verilmesi bir lütuf değil, çocukların en temel hakkı. Hiçbir çocuk ailesinin ekonomik koşulları nedeniyle aç kalmamalı, arkadaşlarının yanında beslenemediği için mahcubiyet yaşamamalı. Eğitimde fırsat eşitliği, çocukların karınlarının tok, zihinlerinin öğrenmeye hazır olmasıyla mümkün olur. Eğitimde eşitlik, Ortak Yazılı Sınav Sistemi ile değil, beslenmede eşitlikle başlar. En az bir öğün ücretsiz, sağlıklı ve dengeli yemek hizmeti bütün okullarda, hiçbir ayrım gözetilmeksizin sağlanmalı. Bu hizmet yalnızca yemek dağıtımından ibaret kalmamalı; çocukların yaşlarına ve gelişim ihtiyaçlarına uygun, besin değeri yüksek, güvenilir gıdalardan oluşmalı. Evet... Eğitim her çocuğun en temel hakkı. Ancak çocukların eğitim hakkından eşit ve verimli bir şekilde yararlanabilmesi için yalnızca okula gitmeleri yeterli değil. Sağlıklı beslenmeleri, temiz içme suyuna ulaşmaları ve güvenli okullarda eğitim görmeleri gerekiyor. Ülkede karnı doymayanların sayısı her gün artıyor, yoksulluk derinleşiyor. Çocuklar bundan en büyük payı alan kesim oluyor. Onların yaşadığı açlık ve beslenme yetersizliği; fiziksel gelişimlerini, dikkatlerini, öğrenme becerilerini ve okul başarılarını doğrudan etkiliyor.

Türkiye Cumhuriyeti Devleti “gözü doymayanların” devleti olamaz. Sosyal devlet anlayışı gereği çocukların beslenmesi ailelerin ekonomik gücüne, okulların bulunduğu bölgeye veya yaşadıkları şehre bırakılamaz. Devlet, “geleceğimiz” dediğimiz çocukları açlığa mahkum edemez. Çocukların geleceği için kamusal, eşit, parasız ve nitelikli eğitim politikalarının bir parçası olarak okullarda ücretsiz beslenme programı derhal hayata geçirilmeli. Aslında talep çok net: Çocukların karnını doyurmak sosyal devletin görevi. Okullardaki tablo; okul öncesinden başlayarak tüm öğrencilere ücretsiz, sağlıklı ve dengeli en az bir öğün yemek ile ücretsiz ve güvenilir içme suyu sağlanmasının ne kadar acil ve vazgeçilmez bir ihtiyaç olduğunu açıkça gösteriyor.

Bir öğün ücretsiz sağlıklı yemek, güvenli okul, ücretsiz kreş:

Antepli kadınlar bütçede ne istiyor?

2027 yılı Merkezi Yönetim Bütçesi görüşmeleri başladı. Ancak eğitim bütçesine ayrılan payın çocukların yaşamına nasıl yansıyacağı, ebeveynlerin gündelik hayatında çok daha somut biçimde hissediliyor. Çocukların beslenme çantaları boş kalıyor, okulların en temel ihtiyaçlarının dahi karşılanması velilerden bekleniyor, kadınlar çocuklarını güvenle bırakabilecekleri kreşler bulamadıkları için çalışma hayatına katılmakta zorlanıyor. Bir öğün ücretsiz ve sağlıklı yemek, temiz ve güvenli okullar, ücretsiz kreşler ve parasız, nitelikli eğitim... Bunlar çocukların ve kadınların yaşamında karşılığı olan temel haklar. Peki, Antep'ten kadınlar 2027 bütçesinden ne talep ediyor?

Canan, Ceylan, Ece ve Zeynep Antep'ten veliler. Milli Eğitim Bakanlığı bütçesi görüşülmeden önce bütçeden taleplerini sıralıyorlar...

'Çocuklara bir öğün yemeğini çok görmeyin'

Canan: "Dört çocuğumu da okula gönderiyorum, hepsine yetişmek her geçen gün daha zor oluyor. Çocuklar için kendimden vazgeçtim. Eşimle birlikte çalışmamıza rağmen çocuklarımızı okutmak için bankalara borçlanıyoruz. Beslenme çantası boş giden öğrenciler var, bunu kendi gözlerimle gördüm. Bazen elimden geldiğince onlara da destek olmaya çalışıyorum ama sürekli yapamıyorum. O yüzden okullarda bir öğün yemek verilmesi kesinlikle şart. Hiç değilse bir öğün yemeklerini çok görmeyin.

Okulların sorunları bitmiyor, en başta güvenlik ve temizlik. Devlet bırakalım güvenliği sağlamayı, okullara sabun bile yerleştirmiyor. Bir de üstüne temizlik ve güvenlik için velilerden sürekli para isteniyor. Çocuklarımın hastalık kapacağından korktuğumdan okul lavabolarını kullanmamaları için uyarıyorum ama çözüm bu değil. Çocukların güvenli olabileceği, sağlıklı koşullarda okuyabileceği bir yaşam için eğitime bütçenin arttırılması gerek. Okullara sabun vermeyen devletin bunu yapması hayal gibi geliyor bazen ama bunun değişmesi mümkün. Çocuklarımızın hak ettiği koşullarda eğitim görmesi için taleplerimiz etrafında birleşmeli, sesimizi daha güçlü yükseltmeliyiz."

'Kadınların çalışabilmesi için devlet kreşler açsın'

Ceylan: "Benim iki çocuğum var. Eşimden ayrıldım, çocukların babası da onlara bakmıyor. Ben tek değilim, benim gibi nice kadın var. Tek başıma yetişemediğim için babam emekli maaşıyla bize yardımcı olmaya çalışıyor. Geçimimi sağlamak için çalışmak istiyorum ama çocuklarımı güvenle bırakabileceğim kimse yok. Kadınların çalışabilmesi için devlet kreşler açsın, mahallelerde çocukların sosyalleşebileceği güvenli yerler olsun. Çocuklarımıza bir öğün yemek, güvenli okullar ve annelerin çocuklarını güvenle bırakabileceği kreşler istiyoruz."

'Hijyenik ortamda eğitim haktır'

Ece: "Çocuklarımızı güvenle okula göndermek, temiz ve sağlıklı ortamlarda eğitim almalarını istemek en doğal hakkımız. Okulların temel ihtiyaçları velilerin sırtına yüklenmemeli. Eğitime ayrılan bütçe, çocukların ihtiyaçlarını gerçekten karşılamalı. Çocuklar ailesinin maddi durumundan dolayı okula aç gitmemeli, her çocuğa ücretsiz ve sağlıklı bir öğün yemek sunulmasının artık bir zorunluluk olduğunu düşünüyorum. Çocuklarımızın güvenli ve sağlıklı koşullarda eğitim alması kadar, biz kadınların da çalışma ve sosyal yaşama katılabilmesi önemli. Hiçbir kadın çalışmakla çocuğunun güvenliği arasında seçim yapmak zorunda kalmamalı. Her mahallede ücretsiz ve güvenilir kreşler olmalı. Çocukların iyi bir eğitim alması, annelerin de hayatın içinde özgürce yer alabilmesi bir ayrıcalık değil, haktır.

'Çocukların güvenliğinden endişeliyiz'

Zeynep: "Anaokuluna giden bir kızım var. Bir beslenme listemiz var ve bu listeye uymamız gerektiği konusunda ısrar ediliyor. Ancak listedeki ürünlerin çoğu temel ihtiyaç gıdalarımızın dışında. Bu yüzden mecburen haftalık, bazen iki haftalık alışveriş yapmak zorunda kalıyoruz. Beslenme listeleri ailelerin belini büküyor. Çocuklarımızın temel ihtiyacı olan beslenme hakkı kesinlikle verilmeli. Okullarda temizlik parası adı altında velilerden ücret toplanıyor ama bu paraların doğru alanlarda kullanıldığını düşünmüyorum. Doğru bir denetim yapılsa gerçekler görülecektir, görmek isterlerse. Bir de çocuklarımızın güvenliği var. Okullarda yeterli güvenlik önlemi kesinlikle yok. Çocuklarımızı okula bırakıyoruz ama arkamızı dönüp gönül rahatlığıyla eve bile dönemiyoruz. Çocuklarımızın güvenliğinden bu kadar endişe ederken, bir de çalışsam onlarla daha az vakit geçirmek zorunda kalsam ne olur diye düşünüyorum."

Fotoğraflar: Ekmek ve Gül

Fotoğraf: Wikimedia Commons

İrlanda tarihinde kara bir leke

Magdalene Çamaşırhaneleri

Buse Vurdu

Toplumun 'düşmüş' kabul ettiği kadınların zorla alıkonulduğu Magdalene Çamaşırhaneleri, bugün hâlâ yüzleşilmeyi bekleyen büyük bir toplumsal enkaz bıraktı.

Temelleri 18. yüzyıldaki Protestan derneklerince atılan, 19. yüzyıldan itibaren ise Katolik Kilisesi'ne bağlı dört büyük kadın tarikatının yönetiminde devasa bir ağa dönüşen, İrlanda'daki Magdalene Çamaşırhanelerinin sonuncusu 25 Ekim 1996 günü kapatıldı. Toplumun "düşmüş" kabul ettiği kadınların zorla alıkonulduğu bu kurumlar, ardında bugün hâlâ yüzleşilmeyi bekleyen büyük bir toplumsal enkaz bıraktı.

Evlilik dışı hamile kalan kadınlar, istismar mağdurları, kimsesizler veya ailelerinin fazla asi bulunan genç kızları, günahlarının kefareti bahanesiyle bu çalışma evlerinde tecrit edildi. On binlerce kadın, hiçbir ücret almadan, ağır kimyasallar ve kaynar sular altında bu çamaşırhanelerde kölece çalıştırıldı; devlet ve kilisenin ortaklığıyla sürdürülen sistematik bir sömürüye ve şiddete maruz bırakıldı. Kimi aileler miras ve itibar kaygısıyla kızlarını kendi elleriyle buralara teslim ederken yerel din adamları, doktorlar ve polis teşkilatı da bu sömürü ağının sevk memurları gibi çalıştı.

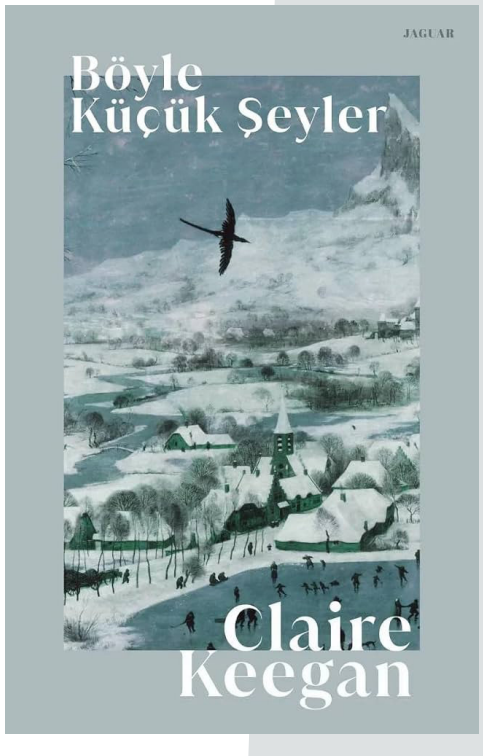
Devlet kurumları, lüks oteller, tarikatlar...

Tanıklıklar ve belgeler, bu kapıların ardına adım atan kadınlar ve kız çocuklarının yaşadığı dehşetin boyutunu göz önüne seriyor. Çalışma evlerine kapatılan kadın ve kız çocuklarının saçları kesildi, şahsi elbiseleri yakıldı, adları ellerinden alınarak onlara bir azize ismi ya da numara verildi. Birbirleriyle konuşmaları yasaktı. Dondurucu koğuşlarda, insanlık dışı koşullarda yaşıyorlardı. Hamile kadınların bebekleri doğumun hemen ardından ellerinden alınıyordu. Bebekler ya yüksek bağışlar karşılığında denizaşırı ülkelere evlatlık veriliyordu ya da bakım yetersizliği ve salgın hastalıklar nedeniyle "Anne ve Bebek Evleri"nin isimsiz mezarlıklarında can veriyordu.

Kadınlar sabahın erken saatlerinde başlayıp, gece yarılarına kadar kaynar sular, klor ve kostik soda buharı altında tonlarca çamaşırı yıkayıp, ağır döküm ütülerle ütülüyordu. Bu çarktan tarikatlar ücretsiz faydalanırken devlet de ordunun, kamu hastanelerinin ve bakanlıkların çamaşır işlerini bu kurumlara ihale etti. Lüks oteller ve yerel işletmeler ise bu ucuz işgücünün sadık müşterileriydi. Çözülme, 1970'lerde otomatik çamaşır makinelerinin yaygınlaşması, 1973'te yürürlüğe giren Bekar Annelere Sosyal Yardım Yasası (Unmarried Mother's Allowance) ve azalan rahibe sayılarıyla gelen ekonomik kayıplar sonucu başladı.

Devlet sevkiyle kölelik

Kırılma noktası 1993'te Dublin High Park Manastırı arazisinin satışında ortaya çıkan 155 kadına ait isimsiz toplu mezar oldu. Medyanın konuyu gündeme taşıması ve hayatta kalanların kurduğu Justice for Magdalenes (JFM) inisiyatifinin Birleşmiş Milletler'e başvurmasıyla süreç hızlandı. Şubat 2013'te yayımlanan resmi McAleese Raporu, 1922-1996 arasında en az 10 bin kadının bu çamaşırhanelerde alıkonulduğunu ve kadınların yüzde 26,5'inin doğrudan devlet eliyle sevk edildiğini kanıtladı. Dönemin Başbakanı Enda Kenny parlamentoda ağlayarak devlet adına özür diledi. 2021'deki resmi soruşturma komisyonu raporuyla 9 bin bebeğin kurumlarda öldüğünün belgelenmesi ve 2022'deki köken kayıtlarına erişim yasası, adalet mücadelesinin geç gelen diğer halkaları oldu. Ancak Birleşmiş Milletler İşkenceye Karşı Komite'nin (UNCAT) tekrarlayan tavsiyelerine rağmen İrlanda devleti, çamaşırhanelerde kadınları zorla alıkoyan ve ücretsiz çalıştıran kurumsal sorumlulara yönelik geniş çaplı cezai soruşturmalar açmadı.

Edebiyata yansıması: Böyle Küçük Şeyler

Tarihsel belgelerin, tazminat tartışmalarının ve bürokratik raporların soğuk dili tükendiğinde, bu suçların senelerce süregitmesine olanak sağlayan sessizliği ifşa eden en güçlü metin İrlandalı kadın yazar Claire Keegan'ın Small Things Like These (Böyle Küçük Şeyler) adlı kitabı oldu. Tam da 2021 yılındaki Tuam çocuk mezarları raporunun yarattığı sarsıntının ertesinde yayımlanan roman, hikayeyi 1985 kışına, son manastırın kapanışından yaklaşık on yıl öncesine taşır. Keegan, anlatıyı manastırın içinden değil, kasabanın saygın kömür tüccarı Bill Furlong'un gözünden kurar. Noel arifesinde manastırın dondurucu kömürlüğüne kapatılmış, üstü başı perişan haldeki genç bir kızla karşılaşan Furlong, manastırın ekonomik gücünden, çocuklarının okuldaki geleceğinden ve kendi kurulu düzeninden korktuğu için gözlerini sımsıkı kapatan tüm kasabanın suç ortaklığıyla yüzleşir. Keegan, son notunda McAleese Raporu'na atıfta bulunduğu bu novellada, bu gibi kurumların kapılarını asıl açık tutan şeyin insanların kayıtsızlığı olduğunu gösterir.

Zihnin yükü, bedenin sızısı: Fibromiyalji

Pırıl Ulukan
Stajyer Fizyoterapist

Tahlil sonuçları temiz, doktorun sözleri rahatlatıcı; ancak bedeninizdeki ağrı dinmiyor. Nedeni bir türlü açıklanamayan bu derin yorgunluk ve sürekli sızı, belirsizliğin getirdiği o derin kaygıyla birleştiğinde sizi en sonunda o tanıyla yüzleştiriyor: Fibromiyalji Sendromu.

Hastanedesiniz; kendinizi çok yorgun ve bitkin hissediyorsunuz, vücudunuzda sürekli ve derin bir sızlama hakim, tahlil sonucunuzu bekliyorsunuz. Doktordan duyabileceğinizi düşündüğünüz birbirinden korkunç cümleleri zihninizde defalarca kuruyorsunuz. Sonunda kapı açılıyor, doktor elindeki kağıtlara bakıp rahat bir ifadeyle yüzünüze gülümserken o cümleyi kuruyor: "Tüm değerleriniz temiz, korkulacak hiçbir şey yok." İşte tam o an, tıp literatürünün dile dökemediği o tuhaf çelişkiyle baş başa kalıyorsunuz. Çünkü tahliller size ne kadar "sağlıklısınız" derse desin; bedeniniz o kağıtları yalanlarcasına, ağır bir yükün altında ezilmeye devam ediyor. Tıbbın filmlere ve kağıtlara sığdıramadığı bu ağrı, tahliller temiz çıktıkça bedeninizde adı konmamış bir hayalet gibi gezinmeye başlar; belirsizliğin getirdiği o derin kaygıyla birleştiğinde ise sizi en sonunda o tanıyla yüzleştirir: Fibromiyalji Sendromu.

Peki bir isim koyabilmiş olmak, o ağır yükü hafifletmeye yeter mi? Elbette hayır; çünkü fibromiyalji sadece bir etiket değil, zihnin ve ruhun artık taşımakta zorlandığı dertlerin bedendeki somut karşılığıdır. Tam da burada, görünmeyenle görünen arasındaki o diyalektik ilişki doğar. Dile dökülemeyen, baskılanmaya çalışılan, zihne sığmayan o soyut kaygılar ve yaşadığımız kırgınlıklar; en sonunda kaçacak başka yer bulamayıp en somut varlığımızda, yani etimizde ve kemiğimizde birikmeye başlar. Tıbbın "somatizasyon" dediği şey, tam olarak bu dönüşümdür: Soyut olan dertlerin, bedenin somut gerçekliğinde ete kemiğe bürünmesi.

Fibromiyalji nedir?

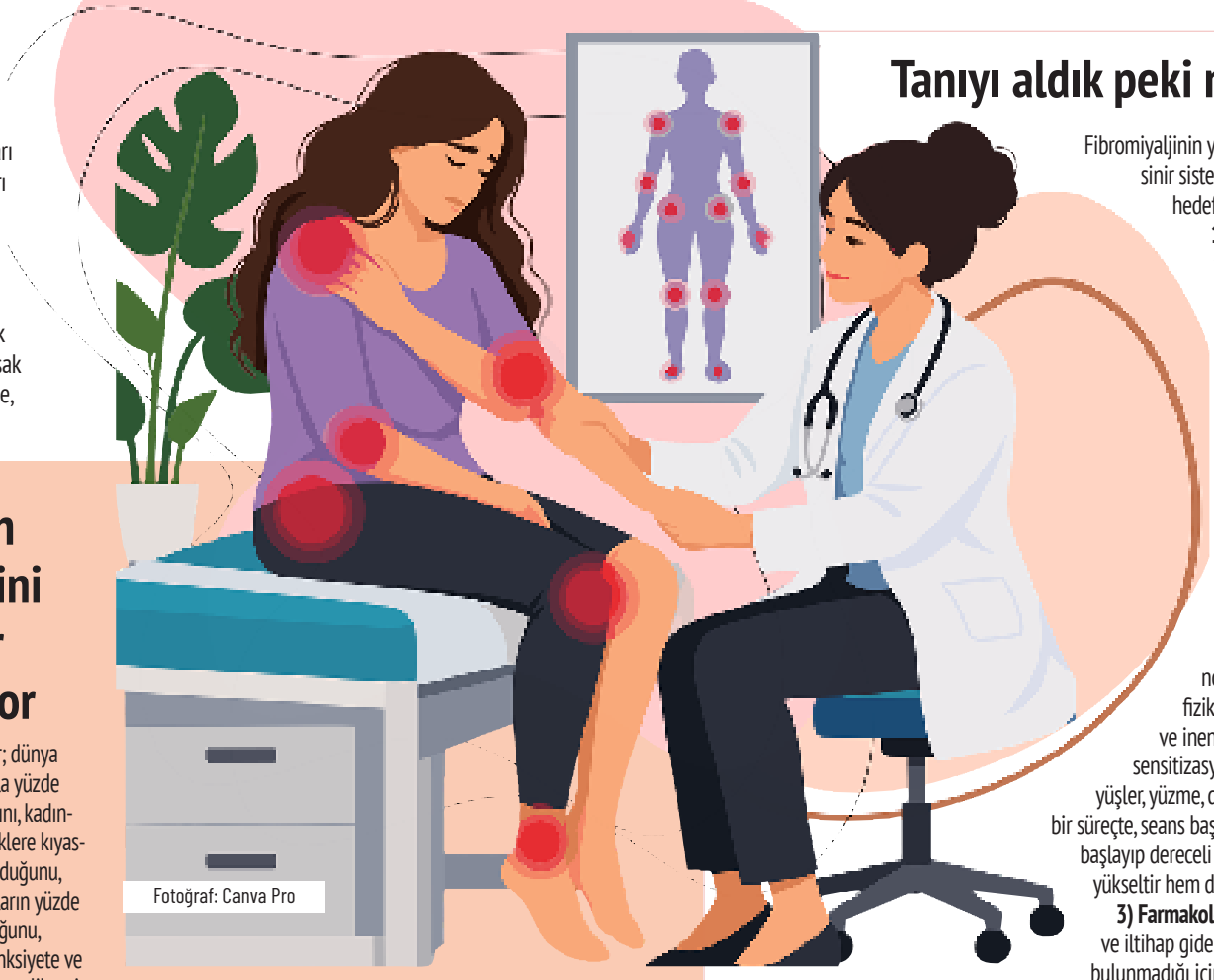
Fibromiyalji sendromu (FMS), kronik kas-iskelet sistemi ağrısı ile karakterize bir nosiplastik sendrom olarak tanımlanır. Nosiplastik ağrı; ortada görünür bir doku hasarı, iltihaplanma ya da sinir yaralanması olmaksızın, merkezi sinir sisteminin ağrıyı işleme mekanizmasındaki değişimlerden ve geliştirdiği aşırı duyarlılıktan kaynaklanır. Yani beden, zedelenmiş bir dokudan değil; sinir sisteminin ağrıyı algılama ve büyütme biçimindeki bu bozulmadan dolayı ağrır.

Bu durum yalnızca yaygın ağrıyla sınırlı kalmaz. Kas sertliği, sabah tutukluğu, kronik yorgunluk, uyku bozuklukları ve bilişsel işlev bozuklukları tablonun ana semptomlarını oluşturur. Sürece sıklıkla anksiyete, depresyon ve duygu durum bozuklukları da eşlik eder. Ayrıca huzursuz bağırsak sendromu, huzursuz mesane, şiddetli regl sancısı, kronik pelvik ağrı ve huzursuz bacak sendromu gibi farklı sistemik belirtiler de klinik tabloya dahil olabilmektedir.

Bunun yanında geçirilmiş enfeksiyonlar, diyabet, romatizmal hastalıklar ile psikiyatrik veya nörolojik rahatsızlıklar da FMS gelişimini kolaylaştıran ya da hastalıkla birlikte seyreden diğer faktörlerdir.

Tanı nasıl konuyor?

Beden ağrıyla kıvranırken teşhis almanın bu kadar zor olmasının temel sebebi, fibromiyaljiyi doğrudan gösteren spesifik bir kan tahlilinin, röntgenin ya da biyobelirtecin bulunmayışıdır. Tanı; diğer tüm organik hastalıkların, iltihaplı romatizmaların ve hormonal bozuklukların teker teker elendiği zorlu bir dışlama süreci ile konulur. Tıp dünyasında tanı standartları zaman içinde belirgin bir dönüşüm geçirmiştir. Artık hastanın vücudundaki ağrılı bölgeleri ölçen "Yaygın Ağrı İndeksi" ile yorgunluk, uykudan dinlenemeden uyanma ve bilişsel semptomların şiddetini değerlendiren "Semptom Şiddet Ölçeği" merkeze alınıyor. Hastalığın objektif bir laboratuvar bulgusuna dayanmaması hastaları ortalama 2 ila 5 yıla varan belirsiz ve yıpratıcı bir sürecin içine itebiliyor. Bu süreçte hastalar; dahiliyeden nörolojiye, fizik tedaviden romatolojiye ve psikiyatriye kadar hekim hekim gezmek zorunda kalıyor. Sürekli tekrarlanan tahliller, görüntülemeler, gereksiz tetkikler ve yanıt alınamayan ilaç denemeleri; hem bireysel hem de kamusal düzeyde sağlık harcamalarını katlanarak artırıyor ve ekstra bir kaygı oluşturuyor

Fotoğraf: Canva Pro

Vakaların yüzde 80'ini kadınlar oluşturuyor

Güncel epidemiyolojik veriler; dünya genelinde nüfusun yüzde 2 ila yüzde 8'inin fibromiyalji ile yaşadığını, kadınlarda görülme sıklığının erkeklere kıyasla en az 2-3 kat daha fazla olduğunu, klinik başvurularda ise hastaların yüzde 80–90'ını kadınlar oluşturduğunu, hastaların yaklaşık yarısına anksiyete ve depresyon gibi ruhsal yüklerin eşlik ettiğini göstermektedir. Türkiye'de ise bu oran yüzde 3,6 ile yüzde 8,8 arasındadır, özellikle kentsel alanlarda ve çalışma çağındaki kadın nüfusta belirgin şekilde yükselmektedir. Vakaların yüzde 80'den fazlasını kadınların oluşturması; yaşla artan bedensel yorgunluk, sosyoekonomik baskılar ve içe atılan duygusal yüklerin kadın bedeninde çok daha ağır somutlaşması ile doğrudan ilişkilidir.

Tanıyı aldık peki nasıl yönetebiliriz?

Fibromiyaljinin yönetimi, tek bir medikal müdahaleden ziyade sinir sisteminin aşırı duyarlılığını adım adım dizginlemeyi hedefleyen bütüncül bir tedavi yaklaşımı gerektirir.

1) Yaşam stili değişiklikleri: Tedavinin en temel basamağını hasta eğitimi ve yaşam alışkanlıklarının düzenlenmesi oluşturur. Bu aşamada uyku düzenini sağlamak (sabit uyku saatleri, uyku öncesi ekran kısıtlaması, alkol ve kafeinden kaçınma), stres faktörlerini yönetmek, sigarayı bırakmak ve rafine şeker tüketimini kısıtlamak sinir sisteminin yükünü hafifletmede kritik rol oynar. Ayrıca Bilişsel Davranışçı Terapi (BDT) ve gevşeme teknikleri gibi zihin-beden terapileri de zihinsel stresi ve ağrı algısını kontrol altına almaya yardımcı olur.

2) Uygun egzersiz reçetesi: Egzersiz, fibromiyalji yönetiminde kanıt düzeyi en yüksek non-farmakolojik yöntemdir. Düzenli ve kademeli fiziksel aktivite; beyinde endorfin salgısını artırarak ve inen inhibitör ağrı yollarını aktive ederek santral sensitizasyonu düşürür. Kişiye özel planlanan aerobik yürüyüşler, yüzme, direnç ve esneme egzersizleri; 12 ila 24 haftalık bir süreçte, seans başına 30–60 dakika olacak şekilde hafif şiddetle başlayıp dereceli olarak artırılmalıdır. Bu süreç hem ağrı eşiğini yükseltir hem de derin uyku kalitesini ve kas gücünü artırır.

3) Farmakolojik yönetim: Fibromiyaljide klasik ağrı kesiciler ve iltihap giderici ilaçlar, periferik (çevresel) bir doku hasarı bulunmadığı için genellikle tek başına yeterli yanıt vermez. Bu nedenle medikal tedavide doğrudan merkezi sinir sistemindeki nörokimyasal iletimi, serotonin-noradrenalin dengesini ve nöronal (sinirsel) aşırı uyarılabilirliği düzenleyen santral etkili ilaç gruplarından yararlanılır. Ancak ilaç seçimi, doz ayarlaması ve takip süreci tamamen kişiye özel olup mutlaka uzman bir hekim kontrolünde yürütülmelidir; hekim danışmanlığı olmaksızın rastgele ilaç kullanımı kesinlikle önerilmemektedir.

gerilim tipi baş ağrısı, çene eklemi problemleri,

Susturulmak istenenlerin sesi romanın sayfalarında

Sevil Aracı

Hande Ortaç'ın Sus romanı, bugünün Türkiye'sinin karanlık, tanıdık ve sarsıcı katmanlarını klavye tıkırtıları ve fısıltılar arasından çekip çıkaran güçlü bir anlatı.

Plazalardan akademik odalara, evlerin içinden karakol koridorlarına uzanan hikayelerde eril tahakkümün kadınların hayatlarına çizdiği sınırlarla karşılaşıyoruz. Şiddetin ve baskının her zaman bağıra çağıra gelmediğini; bir erkeğin kadının bedenine kilitlenen bakışında, bir ağabeyin el hareketinde ya da bir bölüm başkanının tacizinde, sözsüz bir dil olarak da hüküm sürdüğünü görüyoruz.

Romanın merkezindeki karakterlerden biri, sahte kimliklerin arkasına saklanarak sosyal medyada nefret üreten Erkek. Ortaç, klavyelerin ardındaki hıncın, dijital linçlerin ve kadın düşmanlığının sokaktaki şiddetten bağımsız olmadığını bu karakter üzerinden gösteriyor.

Diğer karakter, hamile Kadın ise yıllarca cinsel, fiziksel ve psikolojik şiddetin türlü biçimlerine maruz kalmış; çocuk sahibi olup olamayacağına bile kendisi karar verememiş; bedeni, iradesi ve geleceği başkalarının denetimine bırakılmış biri.

Şiddetin içinde büyüyen ve bütün hayatı boyunca ona maruz kalan Kadın ile şiddeti başkalarına yöneltmeyi kendinde hak gören Erkek'in karşıtlığı, suç ve adalet kavramlarını da sorgulatıyor. Bir eylemi anlamak için yalnızca sonucuna mı, yoksa onu hazırlayan hayatın bütününe mi bakmalı? Bu soru ister istemez okurun zihninde dönüp duruyor.

Sinem ise özgür ruhlu, feminist, çevreci, hayvansever, arkadaşlarıyla dayanışma içinde yaşayan, geleceğine ilişkin hayalleri olan genç bir kadın. Ne var ki kendi ayakları üzerinde durmaya çalışması, onu erkek şiddetinden korumuyor. Günlüğü aracılığıyla akademideki tacizden iş ararken karşılaştığı cinsiyetçiliğe, ekonomik engellerden gündelik zorbalıklara uzanan deneyimlerini öğreniyoruz.

Bir diğer kadın karakter olan Polis de başarılı akademik geçmişine rağmen erkek meslektaşlarının gerisinde tutulmaya, evrak işlerine hapsedilmeye çalışılıyor.

Sus
Hande Ortaç
İletişim Yayınları
Mart 2026
Sayfa sayısı: 159

Roman, şiddeti yalnızca açık saldırılarda aramıyor; kadınların gündelik hayatlarında karşılaştıkları, çoğu zaman adı bile konulmayan baskıları da görünür kılıyor. Birbirinden farklı hayatlar yaşayan kadınların hikayelerinde, aynı erkek egemen düzenin farklı yüzleri beliriyor.

Sus, yalnızca kadınların hikayelerini anlatmakla da yetinmiyor. Ekonomik eşitsizlikler, siyasal baskılar, kayıplar, kuraklık ve iklim krizi gibi çağımızın başlıca sorunları anlatının içinde kendilerine yer buluyor.

Romanın bu kadar çok meseleyi bir araya getirmesi, kullanılan malzemenin daha derinlikli işlenebileceğini de düşündürüyor. Kimi zaman bir karakterin dünyasına yaklaşmışken birden başka bir sahneye geçiyoruz. Ortaç, bir söyleşisinde parçalı ve hızlı akan kurguyu çağın kopuk, kaygılı ritmini yansıtmak için bilinçli olarak seçtiğini anlatıyor. Bu tercih romana canlılık kazandırırken karakterlerin derinleşme imkanını da zaman zaman daraltıyor.

Ortaç, gerçekçi, dinamik, yer yer sert bir dille kuruyor anlatısını. Sinem'in günlüğü, sosyal medya paylaşımları, hızlı diyaloglar ve farklı anlatıcılar polisiye gerilimle birleşiyor. Başlangıçta birbirinden kopuk görünen hayatların giderek kesişmesi, kurgunun en başarılı yanlarından biri. Okur bir hikayenin peşinden giderken kendisini başka bir hayatın içinde buluyor; sonra bu hayatların aslında hiç de birbirinden uzak olmadığını görüyor.

Sus, arkadaşlıkları, dayanışmaları, öfkeleri ve direnme biçimleriyle başka türlü bir hayatın olanaklarını da gösteriyor.

Romanın adı, evde, okulda, iş yerinde, sokakta, ekran başında kadınlara türlü biçimlerde yöneltilen kısa ve sert bir emir: SUS. Oysa bunca şiddetin, haksızlığın ve eşitsizliğin ortasında susturulmak istenenlerin sesi romanın sayfalarında yankılanıyor. Anlatılan her hikaye, sus emrine verilmiş bir cevaba dönüşüyor.

'Romanın adı, evde, okulda, iş yerinde, sokakta, ekran başında kadınlara türlü biçimlerde yöneltilen kısa ve sert bir emir: SUS. Oysa bunca şiddetin, haksızlığın ve eşitsizliğin ortasında susturulmak istenenlerin sesi romanın sayfalarında yankılanıyor.'

Mohr ve Londra'nın Kargaları

Nuran Gezer
Balıkesir-Edremit

19. yüzyıl İngiltere'sinde, çocuk işçi sömürüsünün çok yoğun yaşandığı Londra'dayız. Paris ve Brüksel'den sonra Londra'ya ailesi ile birlikte sığınmak zorunda kalan Karl Marx'ın korkunç yoksulluk içinde borçlar ve hastalıklarla boğuştuğu yıllara gidiyoruz. Romanın kurgusu, en başta endüstri devrimiyle işçi sınıfının içinde bulunduğu durum, özel olarak çocuk işçiliği, patronların acımasız sömürü sistemi, işlemeyen yasalar, örgütlenme, başkaldırı, grev, dayanışma olarak düzenlenmiş.

İplik fabrikasında çalışan 13 yaşındaki Joe ve ev hizmetçisi kardeşi Beck'in Mohr ve General ile omnibüse binerken karşılaşmalarıyla başlıyor olaylar. Siyah derili, mağripli anlamına gelen "Mohr" Karl Marx'ın, "General" ya da "Angel" Frederik Engels'in lakaplarıdır.

O yıllarda İngiltere'de Endüstri Devriminin en acımasız gerçeği çocuk işçiliği. Madenlerde ve tekstilde 12-16 saat aralıksız çalıştırılıyor çocuklar. 1833-1847 yıllarında çıkarılan yasa çocukların 10 saatten fazla çalışmasını yasaklasa da denetimsizlik nedeniyle yasa dışı biçimde geceleri de çalıştırılıyorlar.

Burjuvazi için 'uğursuz' çocuklar

Kling ailesinin en büyüğü baba, geçmişte sendikal çalışmaları nedeniyle fişlenmiş, işsiz kalmış, suskun ve neredeyse hayata küsmüştür. Joe ve ağabeyi Robin, hamile anneleri Mary ile aynı fabrikada çalışır. Polly yedi yaşında ve ev işlerini o görür. Becky ise çalıştığı kibrit fabrikasında iki yıl önce geçirdiği kaza sonucu sakat kalır. Annelerine doğru dürüst bir yatak almak için aylarca para biriktirmeye çalışan iki çocuğun hayal kırıklığıyla, sefalete isyan edip evi terk eden diğer ağabey Billy'nin gözü karalığı ve suça bulaşarak Kargalar Çetesini kurmasıyla devam eder roman.

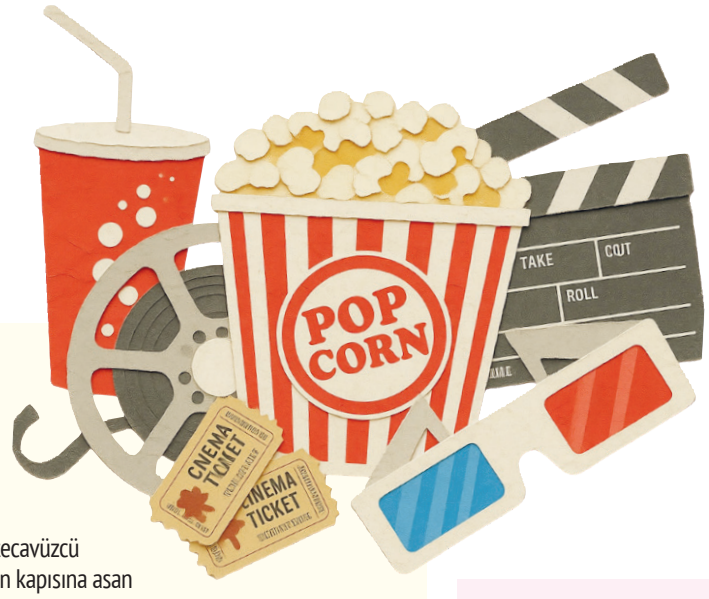
Karga, edebiyatta ve kültürde genellikle gürültülü sesi, leşcil doğası nedeniyle egemenler tarafından "pis", " uğursuz" ve "tehlikeli" addedilir. Londra burjuvazisi de bu yoksul, üstü başı yırtık, aç çocukları da kentin görünümünü bozan, dışlanması gereken unsurlar olarak görür. Diğer taraftan kargalar zeki hayvanlardır ve en güç koşullarda bile hayatlarını sürdürme becerisine sahiptirler. Tıpkı Londra'nın kirli ama kıvrak zekalı, pes etmeyen, çalıp çırparak, kol kola yaşayan fakir çocukları gibi.

Özellikle Joe ve Kargalar Çetesinin lideri Billy ile olan tartışmaları, çete elemanlarının yaşadığı öfkeyi örgütsüz bir tepki olmaktan çıkarıp sınıf bilincine dönüştürecektir. Marx'ın teorisi ile sokaktaki çocuk işçilerin pratik mücadelesinin buluşmasını, yoksulluk ve sürgün zorluklarına rağmen umudun ve toplumsal dayanışmanın zaferini anlatarak sona erer roman. Çocukların gözüyle Marksizm'i öğrenmek isteyen herkese tavsiyedir.

Mohr ve Londra'nın Kargaları
Yazarlar: Vilmos Korn, Ilse Korn
Çeviren: Olcay Geridönmez
Kor Kitap

25 Kasım'a giderken ne izlemeli ne okumalı?

Hazırlayan: Zeynep Algedik

Bazı hikayeler vardır; dinlediğimizde, okuduğumuzda, izlediğimizde çok tanıdık olaylara şahit oluruz, çok tanıdık hislerle karşı karşıya kalırız. Bu tanıdık hisler, bizleri ne kadar çeşitli olursak olalım ortak bir noktada, bazen de ortak bir mücadelede buluşturur.

25 Kasım Kadına Yönelik Şiddetle Uluslararası Mücadele ve Dayanışma Günü'ne giderken kadınlar için film, dizi, kitap seçkisini, buluşmaları artırabilmek, daha fazla bir araya gelmek ve kendi hikayelerimizi de paylaşmamıza olanak açmak için hazırladık. Keyifli okumalar, keyifli seyirler.

Bilge Kızlar – Angela Carter

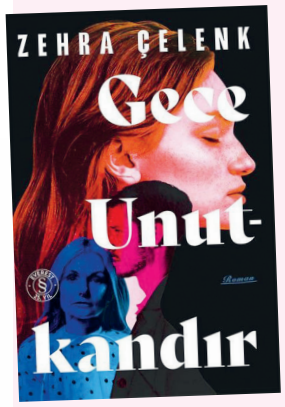
Angela Carter'in 1991'de yayınlanan, Aralık 2025'te Yeşim Seber'in çevirisiyle Sel Yayınları'yla Türkiye'de okurlarıyla buluşan Bilge Kızlar romanı, 75'inci yaş günlerini kutlayan Dora Chance ve ikiz kardeşi Nora'nın geçmişlerini baştan sona anlatması üzerine kurulu. "Baba" diye bildikleri ancak ikizleri hiçbir zaman "meşru" görmeyen Melchior Hazard ünlü bir Shakespeare oyuncusuyken, ikiz kardeşlerse müzikhollerde çalışıyor.

Büyülü gerçekçi anlatımla yazılmış roman; ataerkil soy kurgusunu yerle bir ederken meşruluğu erkekte, değeri ve gücü soyda arayan düzeni tersine çeviriyor. Erkek egemenliğinin "gayrimeşru" ilan ettiği kadınların sesini kahkahaları eşliğinde duyuruyor.

Gece Unutkandır – Zehra Çelenk

Köşe yazarı ve senarist Zehra Çelenk'in Everest Yayınları'ndan Nisan 2026'da çıkan romanı Gece Unutkandır, 17 yaşındaki bir genç kızın kaybolması ve cansız bedeninin bir korulukta bulunmasıyla başlıyor. Katilin kim olduğundan ziyade bu cinayeti mümkün kılan iktidar mekanizmalarını açığa çıkarmaya çalışan Çelenk, polisiyeyi bir türden ziyade ilişkileri ve yapıları görünür kılmak üzere kullanıyor.

Dönüş – Mehtap Ceyran

Mehtap Ceyran'ın Everest Yayınları'ndan çıkan romanı Dönüş, on yıl hapis yattıktan sonra tahliye olan Pero'nun yıllardır mesafeli olduğu babasıyla vedalaşmak üzere Batman'a dönmesi üzerine kuruluyor.

Merkezine baba-kız ilişkisini alan roman, ülkenin yakın tarihiyle birlikte iktidar mekanizmalarından toplumun en küçük halkasına dek örülen şiddet ağının ortasında kalan genç bir kadının sorgulamasının ve yüzleşmesinin romanı.

Kalbin Durduğu Bütün Zamanlar – Polat Özlüoğlu

İthaki Yayınları'ndan çıkan, öykücü Polat Özlüoğlu'nun ilk romanı olan Kalbin Durduğu Bütün Zamanlar; yetiştirme yurdunda büyüyüp, 12 Eylül sonrası lisede yakalanarak ağır işkenceler gören Meşhur Kaya'nın hayat hikayesini anlatıyor. Özlüoğlu, romanında işkencenin cinsiyetini görünür kılarken devrimci kadınlara yapıştırılan yaftaları ve yaşadıkları şiddeti açık ve ayrıntılı bir şekilde anlatıyor. Kalbin Durduğu Bütün Zamanlar, bireysel hafıza ile toplumsal belleğin kesiştiği yerde yazarın kendi ifadesiyle "bir kadının romanı."

Raising Voices

İspanya yapımı mini bir gençlik draması olan Susmayanlar, "bu okulda bir tecavüzcü var" pankartını lisesinin kapısına asan ana karakter Alma'yı giriş sahnesinde görmemizle başlıyor. Dizi, liseli genç kadınların klasikleşmiş anlatıları içinde hayatla, okulla, aileyle çatışmalarını içerse de klasik bir gençlik dramasından farklılaşan yönü bu giriş sahnesiyle bir başkaldırıyı işaret etmesi oluşturuyor.

Genç kadınların şiddetle her gün karşılaşabildiği ve bunun karşısında aileden başlamak üzere okul yönetimi ve devletin her kademesine ulaşan cezasızlığı, denetimsizliği gözler önüne seren dizi Netflix'te gösterimde.

Kadınlar Konuşuyor (Women Talking) – Sarah Polley

Sarah Polley'in yazıp yönettiği, 2022 yapımı Kadınlar Konuşuyor, Miriam Toews'un aynı adlı romanından uyarlandı. Yaşanmış olaylardan esinlenilen hikaye, Oscar Ödülleri'nde En İyi Film dahil iki dalda aday oldu ve Uyarlama Senaryo ödülünü kazandı.

Dünyadan kopuk, dini bir topluluğun kadınlarına odaklanan film, topluluğun erkeklerinin işlediği cinsel saldırıların ardından kadınların bir seçimle karşı karşıya kalmalarını anlatıyor. Kadınlar "hiçbir şey yapmamak, kalıp savaşmak ya da terk edip gitmek" seçenekleri içinde gerçekliklerini inançlarıyla uzlaştırmaya çalışıyor.

Film, hayatları boyunca söz hakkı tanınmamış kadınların kendileri ve çocukları için nasıl bir dünya kurabileceklerine ilişkin tartışmalarına sahne oluyor.

Görseller: Canva

Artakalan – Yeşim Ustaoğlu

Güneşe Yolculuk, Pandora'nın Kutusu ve Tereddüt'ün yönetmeni Yeşim Ustaoğlu'nun senaryosunu da yazdığı Artakalan filmi Türkiye, Fransa, Lüksemburg ve Bulgaristan ortak yapımıyla 20 Kasım'da seyirci karşısında çıkacak.

Ustaoğlu, önceki filmlerinde olduğu gibi burada da bir kadının varoluşsal arayışı ve coğrafya arasındaki bağı merkeze alıyor. Hayatın sorumlulukları ve baskıları arasında sıkışmış genç bir şair olan Elif'in kendine yeniden dönme çabasının işlendiği film, aile kavramı, kadınlık ve eşlik rollerini yeniden sorguluyor.

Artakalan, 63. Altın Portakal Film Festivali'nde Ustaoğlu'na En İyi Yönetmen ödülünü, filmdeki performansıyla Öykü Karayel'e En İyi Kadın Oyuncu ödülünü kazandırırken En İyi Görüntü Yönetimi ve En İyi Sanat Yönetimi ödüllerini de kazandı.